

**PRIORITĂȚILE COPIILOR
PRIVIND
PROGRAMUL NAȚIONAL
DE PROTECȚIE A COPIILOR
2022-2026**

Iunie, 2021

Prioritățile copiilor privind programul național de protecție a copiilor au fost identificate de un grup de copii după ce a consultat opinia a peste 8000 de semeni. Grupul de adolescenți a fost susținut de către Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC), în parteneriat cu Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF), cu suportul UNICEF Moldova.

Coordonatoare: Irina Gușan

Facilitatoare: Dumitrița Dreglea, Aliona Stepan

Membrii/Membrele grupului de copii: Ecaterina Aga, Loredana Aga, Mirela Alexandru, Cătălina Besedovschi, Avelina Ciornîi, Deniza Danu, Adela Doni, Victor Goanța, Alexandrina Golburean, Lilia Jubea, Rada Ladaniuc, Victor Lebeda, Alexandrina Machedon, Andreea Mocanu, Corina Roșca, Ernest Verdeș, Ionela Zastavețchi

Alte rapoarte ale copiilor și materiale despre drepturile copilului pot fi găsite la adresa:

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile copilului (CIDDC)

Str. E. Coca 15, Chișinău, MD 2008, Moldova

Tel./Fax: 71-65-98, 74-78-13 Email: ciddc@yahoo.com

Web: <http://www.drepturilecopilului.md>

CUPRINS

Introducere.....	4
Metodologie.....	4
Rezultatele analizei chestionarelor	
1. Cunoașterea și înțelegerea drepturilor copilului.....	5
2. Igiena și sanitația în instituțiile școlare.....	8
3. Dreptul copiilor la opinie.....	10
4. Accesul la educație a copiilor.....	11
5. Non-discriminarea.....	12
6. Bunăstarea emoțională a copiilor.....	14
7. Protecția copiilor față de abuz.....	15
Concluzii și recomandări.....	16
Anexe	
- Chestionarul în română/rusă.....	19
- Rezultatele detaliate ale chestionarului.....	23

INTRODUCERE

Guvernul Republicii Moldova urmează să aprobe Programul Național privind Protecția Copilului, un document de care se va ghida în următorii ani pentru a proteja fiecare copil, indiferent de etnie, vârstă, limbă vorbită, capacități sau alte criterii. Documentul este în proces de elaborare, iar copiii pot să-l influențeze.

UNICEF Moldova, Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF) și Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC) susține Guvernul să dezvolte acest document.

METODOLOGIE

16 fete și băieți, cu vârsta între 12 și 15 ani, din 9 regiuni ale țării, au creat un grup de lucru pentru a consulta opinia semenilor despre cum li se respectă drepturile și care sunt recomandările lor.

Într-un cadru deschis și prietenos, online, adolescenții, s-au familiarizat cu scopul, sarcinile grupului și etapele procesului de lucru; au definit drepturile copilului; au discutat despre cum se respectă drepturile copilului și cum diverși actori din școală, comunitate, țară se implică pentru a asigura aceste drepturi; au analizat factorii ce facilitează și împiedică asigurarea drepturilor; au exersat formulări de întrebări pentru a elabora un instrument de cercetare.

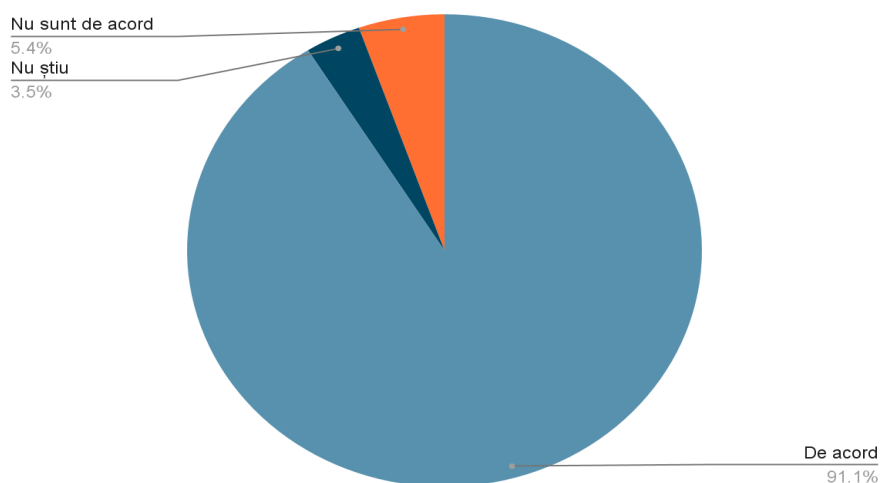
În cadrul ședințelor organizate, tinerii au elaborat un chestionar, care mai apoi a fost completat de 8392 copii, de 7-18 ani, din toate regiunile țării. Chestionarul a fost anonim, posibil de completat în română sau rusă și realizat cu ajutorul instrumentului Google Forms. De asemenea, s-a ținut cont de faptul că nu toți copiii au acces la internet. Cu sprijinul profesioniștilor din școli/ biblioteci au fost încurajată completarea chestionarului și de către copiii și adolescenții care au acces limitat sau deloc la internet.

În rezultat, a fost compilat un raport care conține opiniile copiilor referitor la cum sunt respectate drepturile copilului în câteva domenii cheie și anume: cunoașterea și înțelegerea drepturilor copilului, actorii care asigură realizarea drepturilor copilului, igiena și sanitația în școlile din R. Moldova, opinia copilului, accesul la educație a copiilor, non-discriminarea, bunăstarea emoțională a copiilor, protecția copiilor față de abuz.

REZULTATELE ANALIZEI CHESTIONARELOR

1. CUNOAȘTEREA ȘI ÎNȚELEGEREA DREPTURILOR COPILULUI

91% de **copii afirmă că toți copiii au aceleași drepturi, indiferent de comportament, vârstă, note, familia din care provin** etc. 3.5% dintre fete și băieți nu știu ce să răspundă la această întrebare, iar alte 5,4% nu sunt de acord că toți copiii au aceleași drepturi. Ce mai des, de această părere sunt băieții (7%) și copiii ce au o anumită dizabilitate.

În comentariile lor, mai mulți copii au ținut să sublinieze de ce este important ca tuturor copiilor să le fie respectate toate drepturile. De asemenea, au vorbit despre situațiile în care au simțit că sunt tratați diferit chiar dacă drepturile sunt aceleași pentru toți.

- *Fiecare copil are dreptul la viață, indiferent cum este el, bogat ori sărac, are boală cronică sau nu. Și el este o ființă umană ca și noi (fată, 17 ani).*
- *Pentru un copil e important sa fie apreciat mereu, indiferent de rezultatele lui (fată, 9 ani).*
- *Chiar și dacă există printre noi copii cu dizabilități, asta nu semnifică că nu pot să fie egali ca noi în cunoștințe, fapte bune și prieteni. Orice copil este egal în drepturi și nu trebuie să fie lipsit de ele dacă au vreo dizabilitate (fată, 13 ani).*
- *Независимо от какой семьи, но каждый ребенок имеет права на учёбу. / Indiferent din ce familie vine copilul, el/ea are dreptul la învățătură (fată, 13 ani).*
- *Copiii cu dizabilități nu se simt tratați egali (fată, 15 ani).*

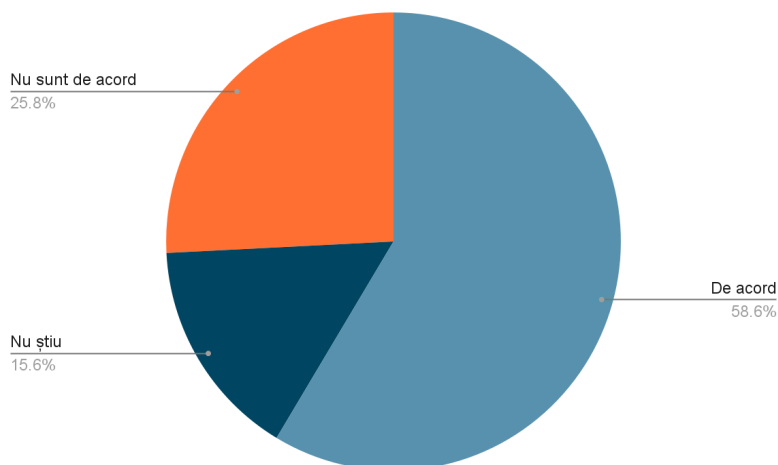
86,4% din copiii cred că **copiii au dreptul să ceară respectarea drepturilor lor atunci când le sunt încălcate. 1 din 10 copii nu știe ce să răspundă sau consideră că nu pot cere realizarea drepturilor lor.** Cei mai mulți dintre copiii care sunt de această părere au vârsta mai mică de 12 ani și copiii care au o dizabilitate.

În comentariile lor, copiii au vorbit despre situații când au fost ascultați și auziți atunci când au cerut respectarea drepturilor lor, dar mai mulți raportează cazuri în care au fost ignorați sau nu au fost auziți când au cerut suport, sau respectarea drepturilor lor:

- *Если мне будет нужна какая-то помощь, мне всегда помогут родители. Я имею право на защиту/ Dacă am nevoie de ajutor părinții mă vor ajuta. Eu am dreptul la protecție (fată, 12 ani).*
- *Am trăit așa o experiență când profesoara ne-a întrebat ce nu ne place la lecția pe care o predă și cum am vrea să o adaptăm, complet anonim, iar a doua zi am văzut că a pus în practică acele idei. Am avut dreptul la opinie și cred că orice profesor ar trebui să facă acest lucru (fată, 13 ani).*
- *Vreau doar ca să ni se respecte drepturile. Nu să mi se spună, nu-ți pare ca prea multe drepturi aveți ...și să mi se închidă gura, apoi să fiu exclusă din anumite activități pentru faptul ca am spus ce gândesc (fată, 14 ani).*
- *De fiecare dată când încerc să-mi protejez și să cer respectarea drepturilor mele, ajung să dau explicații la părinți că de ce răspund înapoi la profesori (băiat, 12 ani).*
- *Copilul merită și trebuie să fie respectat. Dreptul de a-și expune opinia de multe ori este încălcat de adulți și profesori, deoarece copilul când dorește să își expună opinia despre un anumit lucru mai ales în timpul orelor de multe ori auzim aceste vorbe, eu sunt învățator și nu tu. Cred că profesorii ar trebui să le acorde un sprijin elevilor și să le respecte opinia sau cât decât să o asculte până la urmă (fată, 13 ani).*
- *Mulți copii nu au avut experiența de a cere altor persoane cu adevărat să fie respectate drepturile lor (fată, 14 ani).*

Cei mai mulți dintre copii (58,6%) consideră că **adulții știu ce e mai bine pentru copii**, la fel cum și mulți copii (43%) sunt de părerea că **adulții pot decide care drepturi ale copilului pot să le respecte**. Aceste afirmații sunt susținute în special de către copiii cu vârsta de până la 13 ani, băieții, copiii ce locuiesc în regiuni rurale, ce au o dizabilitate sau aparțin unui grup minoritar etnic sau religios.

Din punctul de vedere al copiilor din grupul de lucru, adulții cunosc ce ar fi mai bine pentru copii, însă este important ca decizia să fie luată împreună cu copiii și să fie luată în considerație opinia acestora atunci când se face o alegere.

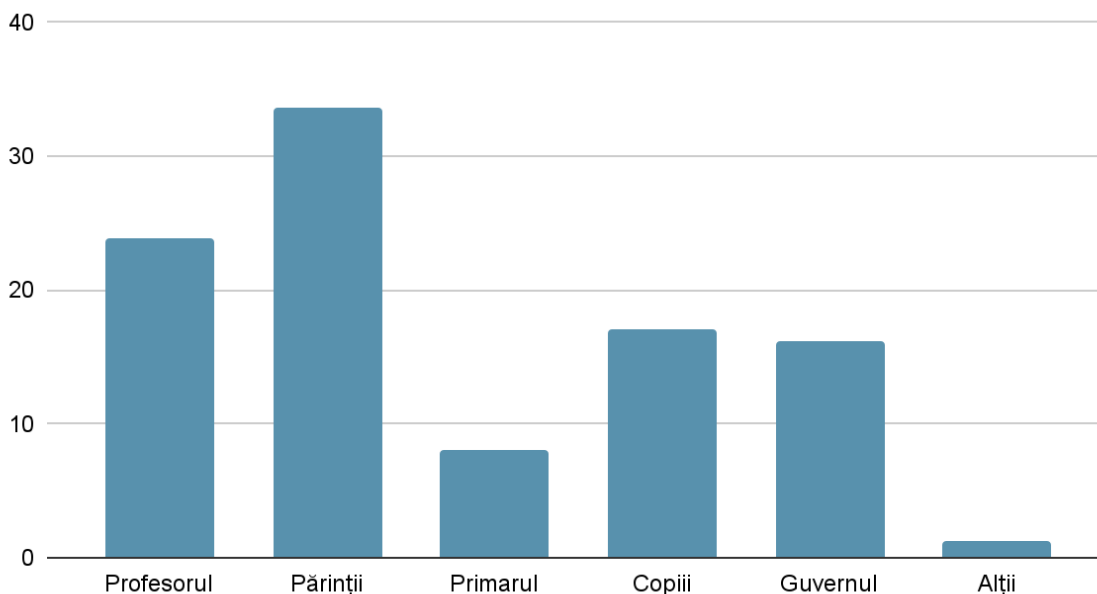
În comentariile lor, copiii vorbesc despre faptul că adulții cu care interacționează respectă selectiv drepturile copilului.

- *Copiii sunt respectați de adulți dacă se comportă decent și responsabil față de cerințele școlii (băiat, 14 ani).*
- *Este clar că nu se respectă toate drepturile copiilor atât în societate cât și la școală, pentru că profesorii vin cu argumentul „voi sunteți elevi și noi profesori, și faceți ceea ce vi se spune” (fată, 14 ani).*
- *Eu cred că părinții au tot dreptul să ne încalce drepturile dacă noi am greșit (fată, 12 ani).*
- *Toți copii au dreptul la o viață mai bună, niciodată nu mi-a plăcut ideea că adulții știu tot. Uneori poți face mai mult rău decât să ajuți (fată, 14 ani).*
- *Discriminarea profesorilor față de băieți sau față de copiii care învață mai rău decât alții (băiat, 17 ani).*

Printre **actorii principali responsabili să asigure respectarea drepturilor copilului**, cei mai mulți dintre copii (33.7%) îi văd pe părinții lor. Circa 23.9% din copii au notat că profesorii au această responsabilitate, 16.2% au ales guvernul, 8% consideră că este primarul.

- *Toți trebuie să respecte drepturile copilului, însă adulții sunt cei care prin exemplul lor îi învață și pe copii să facă același lucru între ei (fată, 15 ani).*

17% dintre copiii cred că tot copiii sunt responsabili să pună în practică drepturile copilului. Această opinie este împărtășită de copii indiferent de zona sau mediul în care trăiesc, genul etc. Este totuși mai des împărtășită de copiii cu vârsta de 6,7 ani și de adolescenții de 17, 18 ani.

Circa o treime (30,3%) din copiii care au completat chestionarul au spus că **asistentul social/ primarul niciodată nu i-au ajutat pe ei sau colegii lor când au avut nevoie**, alți 30.2 % nu au apelat după ajutor către autoritățile publice locale și nici nu cunosc alți copii care au făcut-o. 17% din copii afirmă că au primit ajutor sau știu copii ce au fost ajutați cu o frecvență de cel puțin o dată pe săptămână, de câteva ori pe an (12%) sau, cum afirmă 10,3% din copii - de câteva ori pe lună.

În cadrul atelierelor de lucru, elevii au menționat profesorii și părinții ca fiind adulții cei mai apropiați și de încredere la care ar putea apela în situațiile dificile. Primarul sau alte persoane cu care interacționează mai rar nu inspiră suficientă încredere pentru a apela imediat. Elevii consideră că prin intermediul părinților sau profesorilor, problema lor ar putea ajunge sau nu către alte autorități, inclusiv poliție, însă aceasta nu este întotdeauna un avantaj, întrucât de cele mai multe ori copiii vor să fie păstrată confidențialitatea.

În comentariile lor, copiii în mare majoritate exprimă opinia ca autoritățile să aibă grijă să realizeze drepturile copiilor și *nu doar să le aibă pe foaie scrise undeva*. Elevii solicită condiții mai bune și egale pentru toți copiii în școli. De asemenea solicită respect, suport din partea tuturor adulților și luarea în considerare a opiniei lor atunci când se iau decizii privind copiii.

- *Взрослым следует быть более толерантными и вежливыми к подрастающему поколению/ Adulții ar trebui să fie mai toleranți și respectuoși cu copiii (băiat, 16 ani).*
- *Copiii să poată să învețe după capacitățile lor și să se concentreze pe ceea ce le place și pot să se descurce cu aceasta (fată, 13 ani).*
- *Eu cred că ar trebui fiecare din adulți să respecte drepturile copiilor, pentru ca noi copiii tot suntem niște oameni și avem nevoie de respect și atenție (fată, 12 ani).*
- *Când copilul este cu moralul la pământ oricine trebuie să-l consoleze sau să-l îndrume spre o cale mai bună, asta e părerea mea (băiat, 12 ani).*

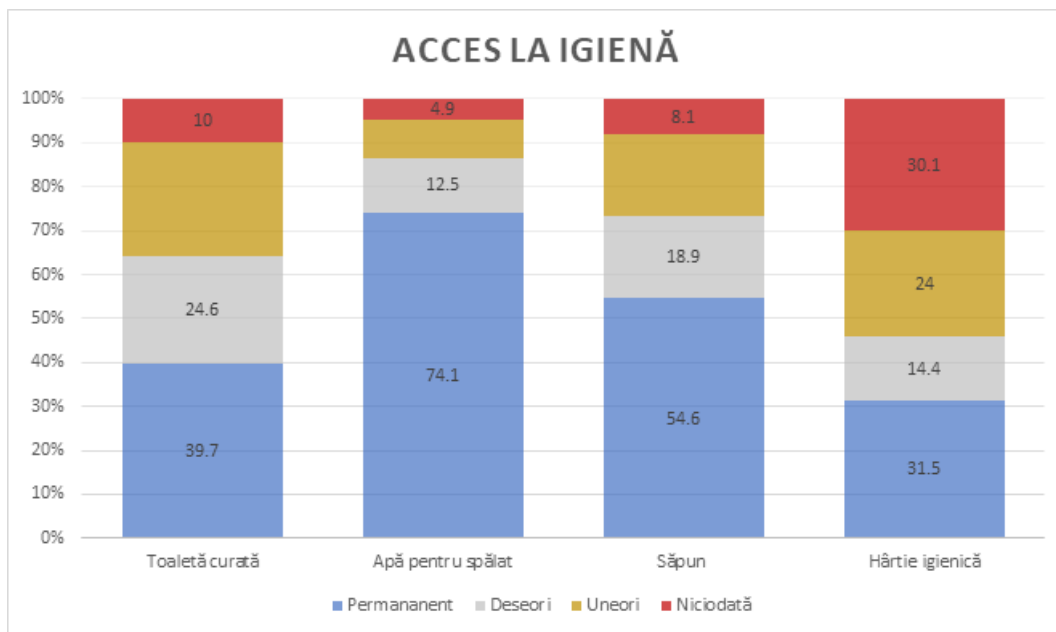
2. IGIENA ȘI SANITAȚIA ÎN INSTITUȚIILE ȘCOLARE

Copiii apreciază că toaleta școlii în mare parte nu este curată. Doar 40% afirmă că toaleta școlii este permanent curată, 36% spunând că aceasta se întâmplă rar sau niciodată.

Dorind să folosească toaleta, doar 32% spun că au permanent la dispoziție **hârtie igienică**. Aproape același număr de copii – 30% nu găsesc niciodată hârtie igienică în toaleta școlii.

- *La baie lipsește apa caldă, hârtia igienică. (fată, 10 ani).*

Atunci când vor să-și spele mâinile, 74% dintre copii au permanent **acces la apă**, dar doar 55% au la dispoziție și **săpun** de fiecare dată. Acces limitat sau deloc la apă au 13% dintre copii, în timp ce și mai mulți copii – 27% (fiecare al 4-lea copil), spun că în școala au acces doar uneori sau nu au acces deloc la săpun.

Deși într-o măsură mare, și anume a 64% dintre copii spun că la toaletă există cabină cu pereți și uși ce se încuie, 14 % afirmă că nu au astfel de toalete, alte 11 % dintre copii spunând că aceasta este doar uneori.

Altfel spus, **fiecare al 4-lea copil** nu are niciodată sau are doar uneori acces la cabină de toaletă cu pereți și cu ușă care poate fi încuiată

- *Să se facă uși normale la veceu, să pleci fără frica de a primi rușinea dacă cineva va deschide ușa (băiat, 15 ani).*
- *Lipsa de bloc sanitar (băiat, 12 ani).*
- *Sunt școli care nu au deloc toalete, nici afară, aceasta fiind o problemă în diverse situații (fată, 15 ani).*
- *Chiar dacă există un veceu, accesul este asigurat doar în cazuri speciale, de exemplu atunci când ne vizitează cineva din afară sau o comisie (fată, 15 ani).*
- *Igiena este considerată cel mai puțin importantă în școli (fată, 15 ani).*
- *Anul acesta în sfârșit au construit bloc sanitar și în școala noastră, căci până acum nu aveam deloc. Mergeam la veceul primăriei care se află nu departe de școală, la vreo 10 m. Dar nu ne-am prea bucurat de el. Anul acesta am susținut examenele de absolvire a gimnaziului. Să știți că nu am avut acces la blocul sanitar în perioada de pregătire pentru examene și nici chiar în timpul examenelor. Dacă în timpul examenului vroiam să mergem la veceu, trebuia să mergem la cel al primăriei. Am pierdut timp alergând spre veceul primăriei de-afară, că cel nou din școală era închis (fată, 15 ani).*

3. DREPTUL COPIILOR LA OPINIE

De cele mai multe ori, copiii spun că adulții din școală țin cont de opinia lor în legătură cu diverse aspecte ale vieții școlare doar uneori sau nu țin cont de ea niciodată. În legătură cu următoarele aspecte, cele două opțiuni au procent mai mare în raport cu „permanent” și „deseori”.

Astfel, 29% dintre copii afirmă că profesorii iau în calcul opinia lor despre **metodele de predare** doar uneori, iar 18% spun că niciodată nu o fac, numărul celor fiind de această părere fiind mai mare în rândul copiilor ce locuiesc în zonă urbană. În același timp, 10% nu au știut ce să răspundă la această întrebare.

În legătură cu alimentarea elevilor în școală, 27% spun că adulții niciodată nu au ținut cont de **posibilitățile de alimentare**, iar 18% menționează că aceasta s-a întâmplat doar uneori. Când vine vorba de **meniul la cantină**, și mai mulți copii (37%) exprimă opinia că adulții nu-i consultă niciodată sau au făcut-o doar uneori (16.5%)

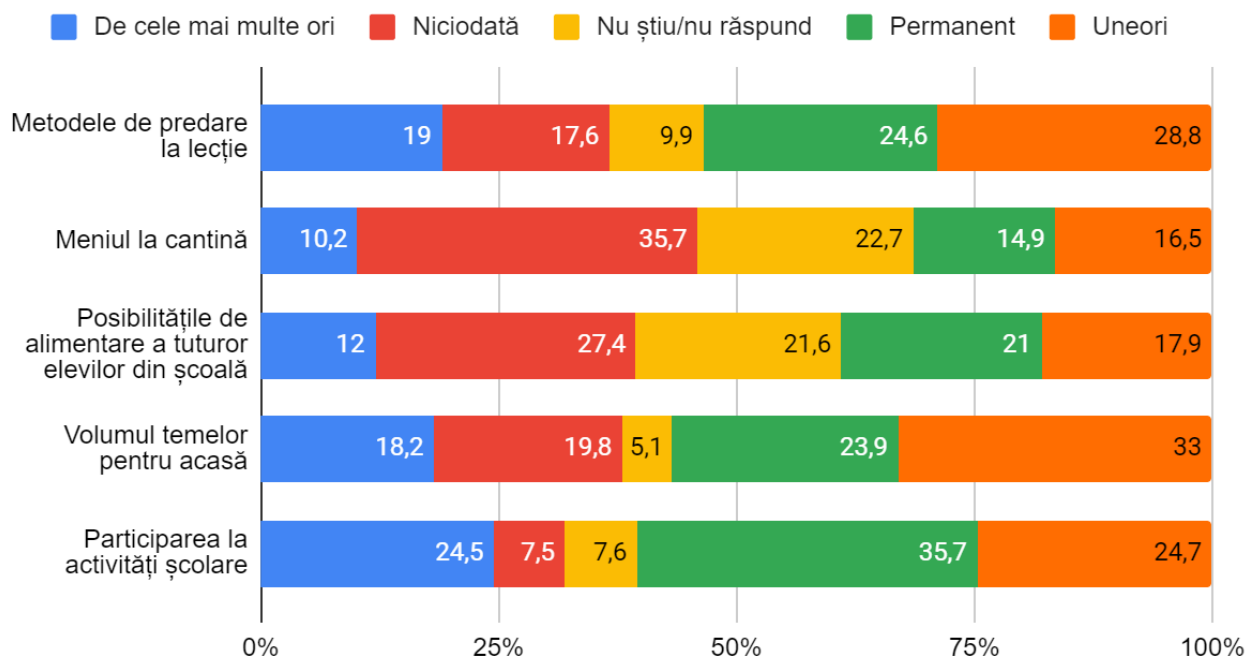
Un alt aspect al vieții școlare despre care mulți dintre băieți și fete spun că opinia lor este luată în considerare doar uneori (33%) sau nu este luată în considerare niciodată (20%) este **volumul temelor pentru acasă**.

Temele pentru acasă a fost unul din cele mai comentate subiecte în chestionar. Copiii au solicitat, în multe comentarii, micșorarea volumului temelor de acasă. Profesorii de obicei folosesc temele de acasă ca pedeapsă, ca răzbunare, mărinzind volumul temelor de acasă. În comentarii elevii (cei din clasele gimnaziale/ liceale) au mai comunicat că petrec de la 4.5 ore în sus pentru realizarea temelor pentru acasă.

- *Să nu ne dea teme pentru acasă pe durata vacanței (fată, 12 ani).*
- *Ar fi bine ca Ministerul educației să reducă temele pentru acasă pentru că se dau în volum mare (fată, 14 ani).*
- *Mi se respectă dreptul la învățătură, dar sunt prea multe teme pentru acasă (fată, 15 ani).*

Dintre toate aspectele vieții școlare analizate în chestionar, **participarea copiilor la activitățile școlare** (concursuri, olimpiade, etc.) este mai des consultată cu copiii. 36% din respondenți declară că opinia lor despre aceasta este luată în considerare permanent. În număr egal (25%) copiii au spus că aceasta se întâmplă des sau uneori și în număr de 7.5% sunt copiii ce au răspuns „niciodată”.

Dreptul copiilor la opinie

4. ACCESUL COPIILOR LA EDUCAȚIE

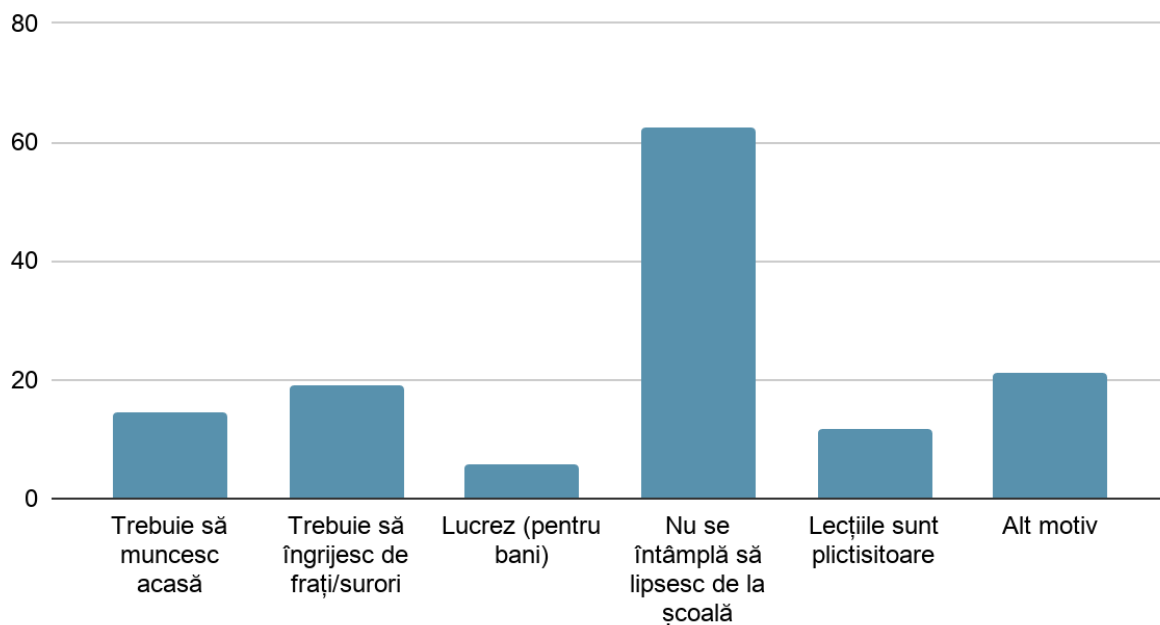
Puțin peste jumătate din copii (55%) obișnuiesc să absenteze de la ore, unul dintre cele mai frecvente motive fiind responsabilitatea de a îngriji de frații/surorile mai mici (14%). Alți copii spun că li se întâmplă să nu meargă la școală pentru că au de îndeplinit munci acasă (11%), lucrează pentru bani (4%), sau din cauză că se plictisesc la ore (9%), în mod special copiii din zona centru și mediul urban.

De altfel, odată cu împlinirea vârstei de 16 ani, copiii încep să menționeze tot mai des acest motiv de absențare, astfel încât, elevii care au împlinit deja 18 ani, în proporție de 15 la sută dintre respondenți, ajung în unele zile să meargă la muncă în loc de școală.

Fetelor li se întâmplă mai des să rămână acasă pentru a îngriji frații/surorile - 15,7%, în comparație cu 12,2% de băieți. De asemenea, 17,2% dintre persoane ce au spus că au o dizabilitate li se întâmplă să nu meargă la școală pentru că este nevoie să-și îngrijească frații/surorile. Cu toate acestea, majoritatea elevilor - 46.3% - declară că nu se întâmplă să lipsească de la școală.

- *Cu privire la faptul că copiii trebuie să stea acasă și să aibă grijă de frați și surori, este adevărat. Asta se întâmplă în multe familii social vulnerabile (fată, 14 ani).*

- *Indiferent dacă autoritățile se implică, nu cred ca pot schimba ceva. Totul depinde de familie. Dacă părinții îi impun, atunci copii (majoritatea) ascultă (fată, 15 ani).*

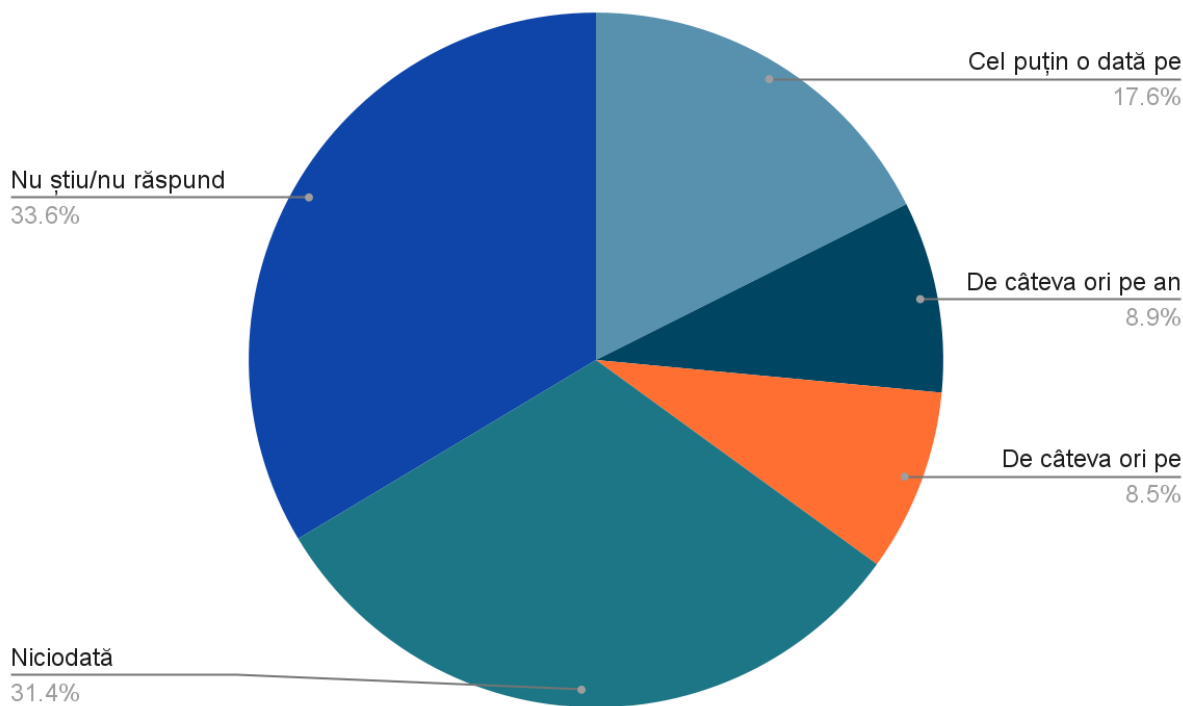

Deși dreptul la educație este asigurat tuturor copiilor, aceștia au părerile lor cum ar trebui să fie organizat procesul de educație ca să fie motivant și util:

- *Ar fi bine ca până în clasele a IX să se studieze toate obiectele, dar după, în liceu să se studieze strict materia pe care liceanul știe că o va aplica în diferite domenii pe viitor după finalizarea liceului (fată, 16 ani).*
- *Поменяйте образование. Школа ничему не учит, из-за школы никто ничего не добьётся. Мы не научимся платить налоги, покупать квартиру или устроиться на работу. Школа учит нас быть прорабами (băiat, 14 ani).*
- *Взрослые не всегда берут во внимание то что отношения и методы воспитания изменились (băiat, 16 ani).*

5. NON-DISCRIMINAREA COPILOR

Conform opiniei și observațiilor a 31% din copiii care au răspuns la chestionar - copiii cu dizabilități nu sunt implicați în activitățile clasei. Un număr cu puțin mai mare de copii, 34% au spus că nu știu sau au ales să nu răspundă. Copiii susțin că elevii cu dizabilități sunt implicați în activitățile clasei de câteva ori pe lună - 8,5%, de câteva ori pe an - 8,9%, sau cel puțin o dată pe săptămână - 17,6%.

Din răspunsurile copiilor, se poate deduce că fetele și băieții cu nevoi speciale sunt mai mult absenți în activitatea școlii sau claselor. Cu toate acestea, sunt elevi care au menționat că au format relații de prietenie, colaborare în cadrul anumitor proiecte sau activități:

- *De exemplu, eu fac parte din CE (Consiliul elevilor) și noi avem ca membră o fetiță cu dizabilități și ea mereu se implică în toate activitățile, proiectele pe care le facem și noi chiar o încurajăm mereu. Astfel, noi îi respectăm drepturile ei și eu cred că asta-i foarte bine (fată, 17 ani).*
- *Chiar și dacă există printre noi copii cu dizabilități, asta nu înseamnă că nu pot să fie egali ca noi în cunoștințe, fapte bune și prieteni. Orice copil este egal în drepturi, și nu trebuie să fie lipsit de ele dacă are vreo dizabilitate (fată, 13 ani).*
- *Profesorul favorizează anumiți elevi prin note și de cele mai multe ori am observat acel rasism din partea profesorilor, chiar și a colegiilor față de elevi care trăiesc mai greu (fată, 11 ani).*

56% de copii susțin că **profesorii de cele mai multe ori respectă toți copiii indiferent din ce familie vin, cum se îmbracă, ce limbă vorbesc, sau din alte motive**. Alte 23% observă că profesorii au atitudine diferită față de diferiți copii, iar 8% spun că profesorii niciodată nu tratează toți copiii la fel. În proporție de 13 la sută, sunt copiii ce nu au știut ce să răspundă la această întrebare sau nu au dorit.

Copiii sunt pedepsiți prin a fi notați cu note mici doar pentru că nu au manifestat un comportament conform așteptărilor profesorului, sau au fost apreciați diferit la lecții pentru că părinții au refuzat să plătească pentru procurarea unor lucruri pentru clasă/profesorii. Unii

elevi au fost amenințați doar pentru faptul că au avut păreri diferite decât cadrele didactice.

- *Profesorii pedepsesc copii prin note negative la comportament și nu sunt dispuși să lucreze la ore cu copii ce nu vor să învețe (băiat, 14 ani).*
- *A fost o situație că profesorul a vrut să procure calculator în clasă pentru elevi, dar mai precis să-și cumpere ei, suma era destul de mare care trebuia fiecare în parte să o dea, părinții mei nu au fost de acord și din cauza asta la sfârșitul anului nu mi s-a dat diplomă pentru reușitele mele pe când ea era deja gata pe banca profesorului, deci este o încălcare a dreptului (fată, 15 ani).*
- *Eu stau la lecție și strănut, dar profesorul crede că eu mă râdeam de un copil de care se râdeau în acel moment alții și am primit 2 (băiat, 13 ani).*

Copiii își doresc ca profesorii să manifeste atitudine egală față de toți elevii:

- *Profesorii au preferați și nu respectă copiii (îi numesc, îi lovesc, etc.) care nu sunt ca noi (nu au capacități destule de a învăța etc.). Decid care copil nu le place și se comportă urât cu ei (fată, 11 ani).*
- *Trebuie să se respecte dreptul copilului de a veni în orice haine are la școală. Poate un copil nu are alți pantaloni în afară de o pereche de sportivi iar profesorii îl înjosesc și pedepsesc pentru că a venit în sportivi (băiat, 17 ani).*
- *Oricare elev în momentul unui conflict trebuie să fie ascultat. Decizia pe care o ia dirigintele/ psihologul școlar, trebuie să fie luată indiferent de faptul că altul învață mai bine/ are un comportament mai exemplar. Dacă unul și același elev are probleme cu ceilalți elevi permanent, aceasta nu înseamnă că problemele provin anume de la elevul care a fost victimă (fată, 15 ani).*
- *Fratele meu nu merge la grădiniță că nu are vaccinurile. I se încalcă dreptul la învățătură (băiat, 11 ani).*
- *Consider că încă în școlile noastre nu există egalitate, fiecare are dreptul la opinie, dreptul de a se exprima, ceea ce la moment nu prea se respectă (fată, 15 ani).*
- *Odată nu am fost acceptată deoarece eram mai diferită printr-un aspect. Vreau ca toți copiii să fie acceptați (fată, 10 ani).*
- *Учителя не всегда разрешают высказывать своё мнение всем ученикам, иногда принижают тех, кто что-то не понимает/ Profesorii nu permit ca elevii să-și exprime opinia, se întîmplă să-i umilească pe cei care nu înțeleg anumite lucruri (fată 15 ani).*

6. BUNĂSTAREA EMOȚIONALĂ A COPIILOR

Jumătate dintre copii (53%) spun că se bucură de **relații prietenoase în școală** sau în comunitate de cel puțin o dată pe săptămână - adesea. Alte 28% au astfel de experiențe mai rar - o dată pe lună sau o dată an, în timp ce alte 7% de copii niciodată nu au parte de relații prietenoase la școală/în comunitate. În plus, aproape 13% nu au dorit sau nu știu ce să răspundă la această întrebare.

În comentariile lor, respondenții chestionarului au vorbit despre diverse situații când au fost hărțuiți sau abuzați, și își doresc să fie mai protejați de violență, bullying:

- *Fiecare din noi suntem egali și nu cred că dacă unii sunt mai mari au dreptul să impună pe cei mai mici la treburi și să-i numească cu cuvinte urâte! (fată, 15 ani).*
- *Я могу соблюдать права других детей, сверстников. Только до того момента пока это не пересекает допустимую черту шуток, потом я либо бью, либо заставляю остановиться./ Eu pot să respect drepturile altor copii, semenii. Doar până atunci când mă iau în derâdere. Dacă se trece limita îi bat sau îi oblig să înceteze (băiat, 14 ani).*

7. PROTECȚIA COPILOR FAȚĂ DE ABUZ

60,4% din elevi afirmă că adulții nu bat sau lovesc copiii niciodată. În același timp, au trăit sau asistat la situații de abuz din partea adulților 23% dintre copii; frecvența acestor situații variind de la câteva ori pe an până la cel puțin una pe săptămână. 16,2% din copii spun că nu cunosc astfel de cazuri sau nu li s-a întâmplat niciodată.

În comentarii copiii raportează situații când adulții îi bat, lovesc, zgârie, iau în derâdere, inclusiv în fața altor copii. În foarte dese cazuri elevii claselor primare vorbesc despre situații când au fost loviți, îmbrânșiți de învățătorii lor.

- *O învățătoare a zgâriat un copil pe gât deoarece nu putea să îndeplinească corect ceva. Profesorul a lovit o colegă de-a mea (fată, 11 ani).*
- *В школе, есть учителя, которые могут унижить или толкнуть нарочно ученика (может и по хуже). Я лично столкнулась с такой ситуацией в младших классах (4 класс) / La școală există învățători care te pot înjosi și chiar să te împingă intenționat (poate fi chiar mai rău). Singură am trăit o asemenea experiență în clasa a 4/a (fată, 12 ani).*
- *Один раз учительница ударила моего друга тряпкой и ладонью по голове. / Profesoara l-a lovit cu cârpa și cu palma pe prietenul meu (băiat, 13 ani).*
- *Am fost lovit cu creta în cap. Am fost înjosit pentru felul în care aveam aranjat părul, în fața la toată clasa, Am fost jignită. (fată, 15 ani).*
- *În cadrul lecției de matematica deoarece nu am înțeles tema predată profesoara a început să strige, să țipe, chiar mai mult a spus că suntem proști și că altfel cu noi nu e posibil de vorbit. Profesorii amenință copiii (fată, 13 ani).*
- *Pedepsirea elevilor este o metodă des folosită de către profesori pentru a educa copiii (băiat, 14 ani).*

Abuzul emoțional din partea adulților este raportat mai des de către copii. 38% din respondenți cunosc sau trăiesc astfel de situații de la câteva ori pe an, până la cel puțin una pe săptămână. 48% dintre copii declară că adulții nu strigă/numesc cu cuvinte urâte/ amenință copiii, iar 14,5% au spus că nu știu sau au ales să nu răspundă.

Printre comentariile pe care le-au făcut copiii la chestionar, un au menționat despre cazuri de diverse forme abuz în școlile unde învață, cele mai frecvente fiind strigătele, umilirea, insultele, comparația, pedepsirea (prin notarea cu note mici), neglijarea, luarea în derâdere, etc.:

- *Eu personal nu o dată deși am învățat tema pentru acasă, în fața clasei mă blochez și nu pot răspunde. Mă simt extrem de rău, încep să plâng pentru că mă notează cu 2. Profa: nu-mi boci că n-ai pentru ce. Când ridic mâna să răspund din bancă, mi se spune: ce în fața clasei nu știai dar acum deja știi? Și nu-mi acordă a doua șansă (băiat, 11 ani).*
- *Un profesor din școala mea numește copii în fața tuturor și îi jignește (fată, 15 ani).*
- *Profesorii își permit să umilească copilul în fața la o clasă întreaga, care chiar eu am pățit-o. Nu e normal ca un profesor să-ți spună în fața la o clasă întreaga „Organismul meu nu te primește din motiv ca mie nu îmi place de tine și te refuză și de asta eu nu știu ce ești tu, fata sau baiat (eu fiind fata)” (fată, 14 ani).*
- *În școli și în familii este mai des întâlnit abuzul emoțional (fată, 14 ani).*

Elevii consideră că atunci când se confruntă cu o situație de abuz, ar trebui să apeleze la ajutorul părinților. Dacă nu primesc ajutor, atunci pot apela către alte persoane, precum primarul, asistentul social sau adulții din școală. De asemenea pot apela la Telefonul Copilului.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. Copiii sunt conștienți că au drepturi, însă care sunt acestea și în ce măsură poate fi asigurată respectarea acestora, este un subiect mai puțin cunoscut pentru ei.

Copiii au mai mare încredere în ceea ce li se spune de către adulți, decât în ceea ce reprezintă cu adevărat drepturile copiilor. Ambivalența care poate fi observată în răspunsurile copiilor la chestionar, vorbește despre insuficientă informare care i-ar ajuta pe copii să formeze o atitudine corectă față de realitatea pe care ei o trăiesc. Copiii justifică încrederea acordată adulților prin faptul că adulții au fost deja copii, au mai multă experiență și cunoștințe.

Totodată, copiii mai afirmă că adulții, ar trebui să fie informați despre cum să asculte opinia copiilor și cum să ia decizii consultându-se cu copiii. De asemenea, în cazul copiilor informarea trebuie să se facă permanent, dar punându-se accent pe dezvoltarea unor comportamente clare care i-ar ajuta pe copii să acționeze atunci când li se încalcă un drept și când vor să solicite adulților/ autorităților punerea în practică a drepturilor.

2. Un număr redus de copii (39.5%) cunosc că pot solicita suport și sprijin autorităților publice locale sau asistentului social din comunitate atunci când au ajuns într-o situație de dificultate. Acest lucru se întâmplă deoarece suportul autorităților în situațiile dificile nu este perceput de copii ca fiind unul de încredere. Copiii nu sunt ascultați și opinia lor nu este luată în considerare atunci când se iau decizii privind copiii, la nivel de școală și comunitate.

Copiii au propus organizarea mai multor întâlniri cu autoritățile și profesioniștii pentru a-i cunoaște și a discuta față în față cu ei. De asemenea, profesioniștii trebuie să fie pregătiți să-i asculte și să vorbească cu toți copiii, să-i consulte și să-i implice în acțiuni, activități organizate la nivel de școală/comunitate/ țară.

3. Condițiile igienico-sanitare sunt parțial asigurate în școlile din care fac parte elevii care au răspuns la chestionar. Cel mai frecvent copiii beneficiază de apă și cabină cu uși (și acelea nu permanent funcționale), pe când săpunul, hârtia igienică și curățenia sunt mai rar asigurate. Deși în ultima perioadă în tot mai multe instituții școlare sunt reparate și construite blocuri sanitare, totuși copiii nu sunt lăsați să le folosească. Acest lucru se întâmplă pentru că nu au apă, sau sunt lăsate închise ca să fie păstrate curate.

Copiii solicită ca igiena și sanitația în școli și alte instituții pentru copii, să fie prioritate pentru cei care le administrează. Asigurarea cu apă (inclusiv caldă) și săpun, curățenia blocurilor sanitare este primordială. Și mai important însă este ca copiii să aibă acces la ele.

4. Majoritatea copiilor frecventează școala. Cu toate acestea, cei care lipsesc o fac pentru că trebuie să muncească acasă. Părinții/ îngrijitorii îi iau la munci, sau sunt puși să aibă grijă de frații lor mai mici. Este important ca și părinții/ îngrijitorii să cunoască drepturile copilului și să permită copiilor lor să meargă la școală.

Copiii mai lipsesc de la școală sau de la anumite lecții pentru că sunt plictisitoare. Elevii și-ar dori lecții organizate mai interactiv unde sunt folosite tehnologiile, internetul și care ar pune accent pe dezvoltarea deprinderilor de viață. Pe lângă timpul petrecut la lecții, elevii și-ar dori să petreacă comunicând cu semenii în cadrul unor activități de timp liber și voluntariat, în școală sau în comunitate. De asemenea, copiii mai vor să fie informați despre diversele oportunități de implicare și participare a lor la nivel de comunitate, regiune și țară.

5. Părerea copiilor cu privire la participarea la activitățile școlare este cel mai des luată în considerație, pe când părerea cu privire la metodele de predare la lecții, posibilitățile de alimentare a tuturor elevilor din școală, meniul la cantină, volumul temelor pentru acasă - mai rar. În multe situații când copiii percep că părerea lor este luată în considerare de către adulți, totuși adulții pun condiții.

Copiii recunosc că atunci când părerea lor este luată în considerare, se simt încrezuți, importanți, apreciați, vor să învețe și să participe. Implicarea lor în luarea deciziilor de orice fel în școală și familie îi pregătește să devină cetățeni pregătiți să ia decizii în viața de adult. Pregătirea părinților și a profesioniștilor în domeniul participării adevărate a copiilor este importantă și necesară.

6. Copiii cu cerințe educaționale speciale sunt rareori implicați în activitățile școlii și a clasei. Atunci când le sunt create oportunități de implicare/ participare, aceștia sunt încurajați și susținuți de semenii lor.

Și alți copii au afirmat că sunt tratați diferit de profesori la școală doar pentru că sunt de altă etnie, vorbesc o limbă diferită, se îmbracă altfel sau din alte motive. Copiii au solicitat în mesajele lor mai mult respect și înțelegere. Vor drepturi egale pentru toți copiii. Copiii au mai afirmat că ei învață din felul cum se comportă adulții din preajma lor, de aceea este important cei din urmă să manifeste atitudine corectă față de toți și în toate.

7. Mediul școlar este considerat de copii în mare parte un mediu prietenos. Cu toate acestea, mulți copii au afirmat că întâmpină dificultăți de relaționare cu colegii. Deși bullying-ul este un subiect pe larg discutat în mediul școlar, totuși există multe situații când elevii din clasele mai mici sunt victimele fenomenului.

Pandemia a făcut dificilă relaționarea dintre copii și în mare parte comunicarea dintre ei s-a transferat pe platformele online și rețele de socializare. De aici a și crescut necesitatea informării despre navigarea în siguranță pe internet, pentru că mai mulți copii (în cadrul ședințelor de analizare a rezultatelor chestionarului) au afirmat că preferă să prietenească cu persoane mai în vârstă și mai puțin cunoscute.

8. Părinții sunt cei la care ar apela copiii în primul rând în situația în care ar fi victimele unui abuz. Profesorii sunt următorii de la care copiii ar solicita suport. În ultimul rând, copiii ar apela la ajutorul profesioniștilor din comunitate (primarul, asistentul social, polițistul). Acest lucru se întâmplă pentru că copiii nu au suficientă încredere sau cunosc puțin cum aceștia îi pot ajuta. Au mai afirmat că pot raporta cazurile la Telefonul copilului, deși le-a fost greu să-și amintească numărul serviciului.

Totodată copiii mai afirmă că în cele mai dese cazuri suferă din cauza abuzului emoțional la școală și acasă. De aceea este important ca la școală/ în comunitate să aibă acces la diverse servicii care i-ar ajuta să depășească stările de anxietate și frustrare care apar în rezultatul abuzului emoțional.

CHESTIONARUL (VARIANTA ROMÂNĂ ȘI RUSĂ)**Bună!**

Te îndemnăm să găsești aproximativ 5 minute să completezi un chestionar despre situația copiilor în Republica Moldova. Opiniile, ideile, propunerile colectate vor fi transmise Guvernului Republicii Moldova. Autoritățile dezvoltă acum Programul Național privind Protecția Copilului pentru următorii ani - un document de care se vor ghida pentru a proteja fiecare copil, indiferent de etnie, vârstă, limbă vorbită, capacități sau alte criterii.

Acest chestionar a fost dezvoltat de un grup de 16 fete și băieți, de 12-16 ani din 9 regiuni ale țării, ghidat de Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC), în parteneriat cu Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF) și cu suportul UNICEF Moldova.

Chestionarul este anonim și confidențial. Te asigurăm că informațiile colectate nu vor duce la identificarea ta.

Ce vârstă ai?**Sex/Gen:**

- Feminin
- Masculin

Zona geografică

- Nord
- Centru
- Sud

Localitate

- Sat
- Oraș

Consideri că:

- Ai o anumită dizabilitate? Da/Nu/Nu știu/Nu vreau să răspund
- Ești membru al unei minorități etnice? Da/Nu/Nu știu/Nu vreau să răspund
- Ești membri al grup minoritar religios? Da/Nu/Nu știu/Nu vreau să răspund

1. Cu care dintre afirmațiile de mai jos ești de acord (De acord/Nu sunt de acord/Nu știu)?

- a. Adulții pot decide care drepturi ale copilului să le respecte.
- b. Copiii au dreptul să ceară respectarea unui drept dacă acesta este încălcat.
- c. Toți copiii au aceleași drepturi indiferent de comportament, vârstă, note, familia din care provine etc.
- d. Adulții știu ce e mai bine pentru copii.
- e. Nu sunt de acord cu niciuna dintre afirmațiile de mai sus.

2. Cine este responsabil să respecte (asigure respectarea, să pună în practică respectarea) drepturile copilului (poți alege mai multe variante):

- a. Profesorii

- b. Părinții
- c. Primarul
- d. Copiii
- e. Guvernul
- f. Alții

3. În școala mea, toți elevii, când merg la toaletă, au (Permanent/De cele mai multe ori/Uneori/Niciodată):

- a. Apă pentru spălarea mâinilor
- b. Săpun
- c. Hârtie igienică
- d. Toaletă curată
- e. Cabină cu pereți și ușă ce se încuie

4. Adulții din școală ascultă și iau în calcul opinia mea despre (Permanent/De cele mai multe ori/Uneori/Niciodată/Nu știu, nu răspund):

- a. Metodele de predare la lecție
- b. Meniul la cantină
- c. Posibilitățile de alimentare a tuturor elevilor din școală
- d. Volumul temelor pentru acasă
- e. Participarea mea la activități școlare (concursuri, olimpiade etc.)

5. Mi se întâmplă mie sau altor colegi să nu vin(ă) la școală pentru că: (poți alege mai multe variante):

- Trebuie să muncesc acasă
- Trebuie să îngrijesc de frați/surori
- Lucrez (pentru bani)
- Nu se întâmplă să lipsesc de la școală
- Lecțiile sunt plictisitoare
- Altele.

6. Alege una sau mai multe situații pe care le-ai văzut sau trăit (Cel puțin o dată pe săptămână/De câteva ori pe lună/De câteva ori pe an/Niciodată/Nu știu, nu răspund):

- a. Copiii cu dizabilități nu sunt implicați în activitățile clasei.
- b. Toți copii sunt prietenoși în școala/ comunitatea mea.
- c. Asistentul social/primarul m-au ajutat pe mine/colegul meu când am avut nevoie.
- d. Profesorii respectă toți copii indiferent din ce familie vin, cum se îmbracă, ce limbă vorbesc, sau din alte motive.
- e. Adulții lovesc/bat copiii
- f. Adulții strigă/numesc cu cuvinte urâte/amenință copiii.

Dacă ai o situație/experiență despre respectarea drepturilor copilului pe care vrei să o împărtășești cu noi, poți să o faci aici.

Здравствуй!

Просим тебя выделить около 5 минут для заполнения анкеты о положении детей в Республике Молдова. Собранные мнения, идеи, предложения будут отправлены в Правительство Республики Молдова. На сегодняшний день, власти разрабатывают Национальную программу защиты детей на следующие 5 лет - документ, который поможет защитить каждого ребенка, независимо от его национальности, возраста, языка общения, способностей или других критериев.

Данная анкета была разработана группой из 16 девочек и мальчиков в возрасте от 12 до 16 лет из 9 регионов страны под руководством Центра по Информированию и Документированию по Правам Ребенка (CIDDC) в партнерстве с Алиансом НПО – активных в сфере Социальной Протекции Ребенка и Семьи (APSCF) и при поддержке ЮНИСЕФ Молдова

Анкета анонимна. Информация, которую мы собираем, не приведет к идентификации твоей личности.

Сколько тебе лет (выбери):

Пол (выбери):

Географическая зона (выбери): Север, Центр, Юг

Местонахождение (выбери): Село/ город

Ты думаешь что:

- У тебя есть определенная инвалидность?
- Ты принадлежишь к какой либо группе религиозного меньшинства?
- Ты принадлежишь к какой либо группе этнического меньшинства

1. С каким из следующих утверждений ты согласен\согласна? (возможность выбрать несколько вариантов)

- a. Взрослые могут решать, какие права ребенка обеспечивать (соблюдать).
- b. Дети имеют право требовать соблюдения своих прав в случае их нарушения.
- c. Все дети имеют одинаковые права независимо от поведения, возраста, класса, семьи и т. д.
- d. Взрослые знают, что лучше для детей.
- e. Я не согласен\согласна ни с одним из приведенных выше утверждений.

2. Кто несет ответственность за соблюдение (обеспечение соблюдения) прав ребенка (возможность выбрать несколько вариантов):

- a. Учителя,
- b. Родители,
- c. Мэр,
- d. Дети,
- e. Правительство
- f. Другое _____

3. В твоей школе у всех учеников, когда они идут в туалет, есть: Постоянно/ Чаше всего/Иногда/ Никогда

- a. Вода для мытья рук
- b. Мыло
- c. Туалетная бумага

- d. Чистый туалет
- e. Туалетная кабина с разделительными стенами и запирающейся дверью

4. В школе взрослые слушают и принимают во внимание твоё мнение Постоянно/ Чаще всего/ Иногда Никогда/ Не знаю / не отвечаю о:

- a. Методах преподавания на уроке
- b. Меню столовой
- c. Возможностях питания для всех учеников в школе
- d. Объёме домашнего задания
- e. Моем участии в школьных мероприятиях (соревнования, олимпиады и т.д.)

5. Бывает, что ты или другие коллеги не приходят в школу по следующим причинам: (возможность выбрать несколько вариантов):

- a. Нужно работать по дому;
- b. Должен\должна заботиться о братьях и сестрах;
- c. Работаю (за деньги);
- d. Не пропускаю школу;
- e. Уроки скучные;
- f. Другая причина (напиши какая) _____

6. Выбери одну или несколько ситуаций, которые ты видел\видела или пережил\пережила По крайней мере раз в неделю Несколько раз в месяц Несколько раз в год Никогда Не знаю / не отвечаю:

- a. Дети высмеивают / унижают / угрожают другим детям
- b. Детей с ограниченными возможностями не вовлекают в классные занятия.
- c. Все дети из моей школы / сообщества дружелюбны
- d. Социальный работник / мэр помог мне / моему коллеге, когда мне/коллеге это было нужно
- e. Учителя уважают всех детей, независимо от того, из какой они семьи, как одеваются, на каком языке говорят или по другим причинам.
- f. Взрослые бьют детей.
- g. Взрослые кричат / называют детей унижительными словами

7. Если у тебя есть ситуация / опыт в отношении соблюдения прав ребенка, которыми ты хочешь поделиться с нами, ты можешь написать это здесь:

Следи за страницей Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC), чтобы узнать, на каком этапе находится исследование и какие рекомендации дети дадут властям

Rezultatele detaliate ale cercetării

Ce vârstă ai?

7-10 ani: 7%

11-14 ani: 55%

15-18 ani: 38%

Sex/Gen:

- Feminin, 59%

- Masculin, 41%

Zona geografică

- Nord, 38%

- Centru, 46%

- Sud, 16%

Localitate

- Sat, 47%

- Oraș, 53%

Consideri că (Da/Nu/Nu știu/Nu vreau să răspund):

- Ai o anumită dizabilitate?

Da - 5.3%/ Nu - 84.1%/ Nu știu - 8.3%/ Nu vreau să răspund - 2.3%.

- Ești membru al unei minorități etnice?

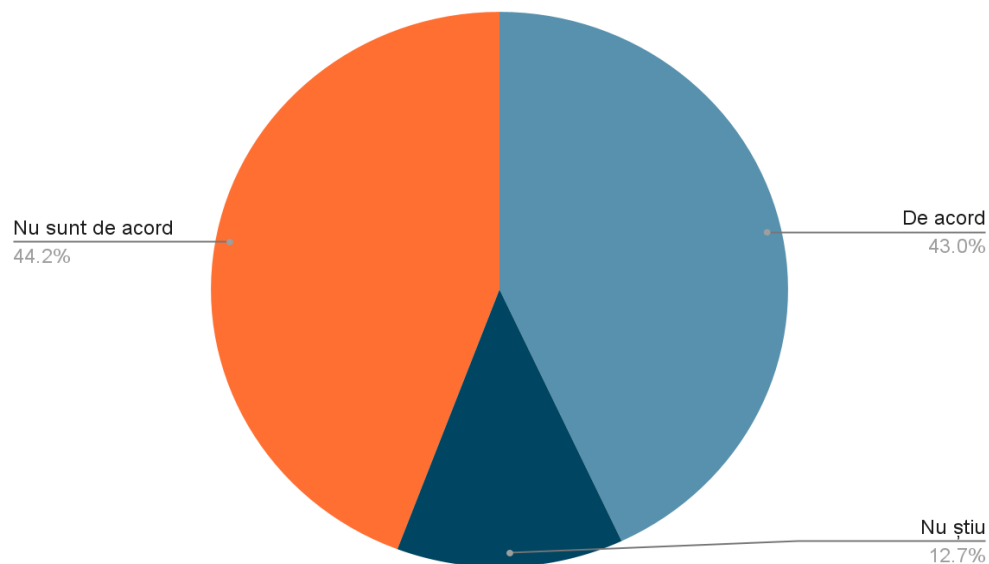
Da - 8.9%/ Nu - 72.2%/ Nu știu - 15.5%/ Nu vreau să răspund - 3.4%.

- Ești membru al grup minoritar religios?

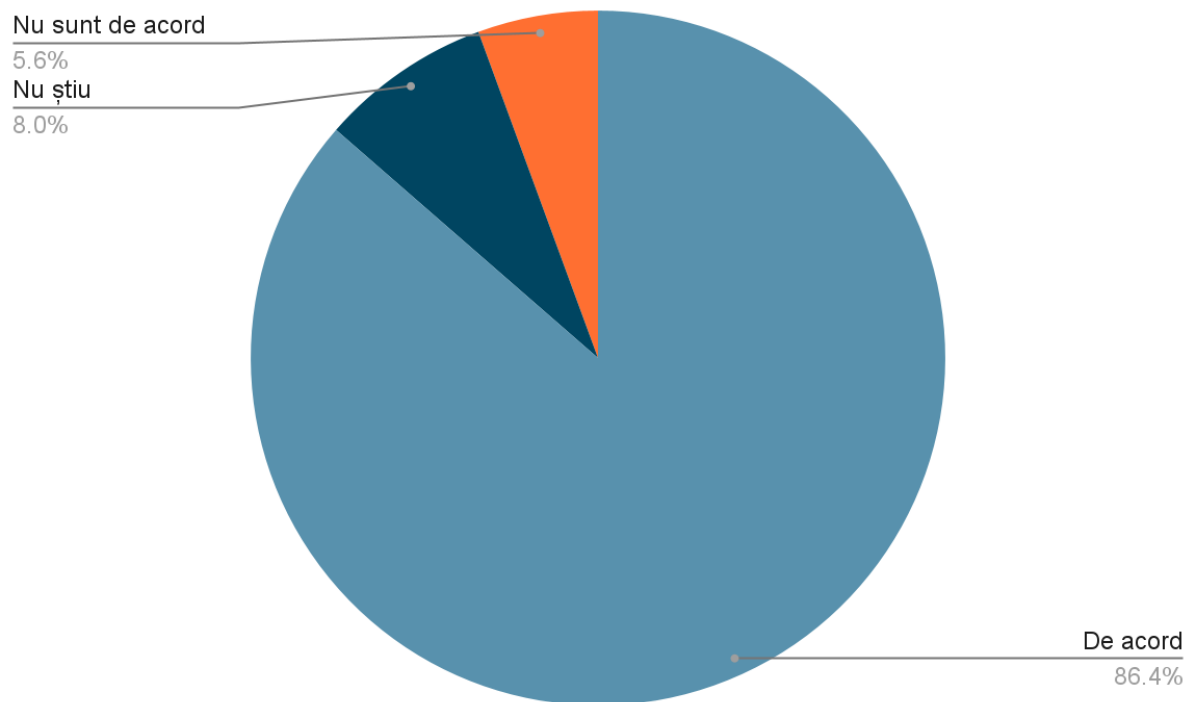
Da - 12.9% / Nu - 73.1%/ Nu știu - 10.6%/ Nu vreau să răspund - 3.4%.

Întrebarea nr. 1. Cu care dintre afirmațiile de mai jos ești de acord?

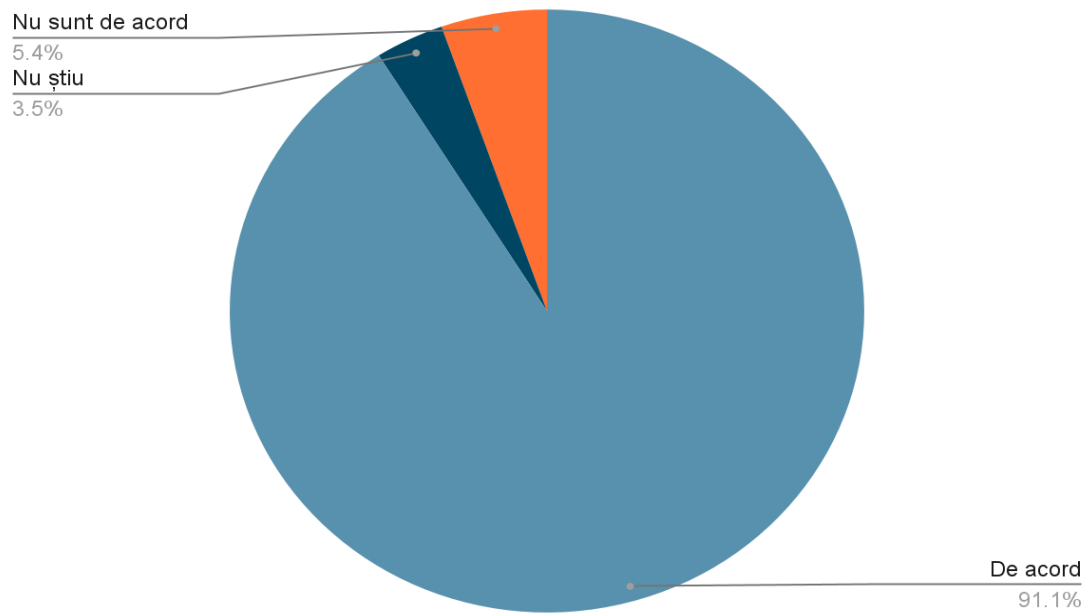
a. Adulții pot decide care drepturi ale copilului să le respecte

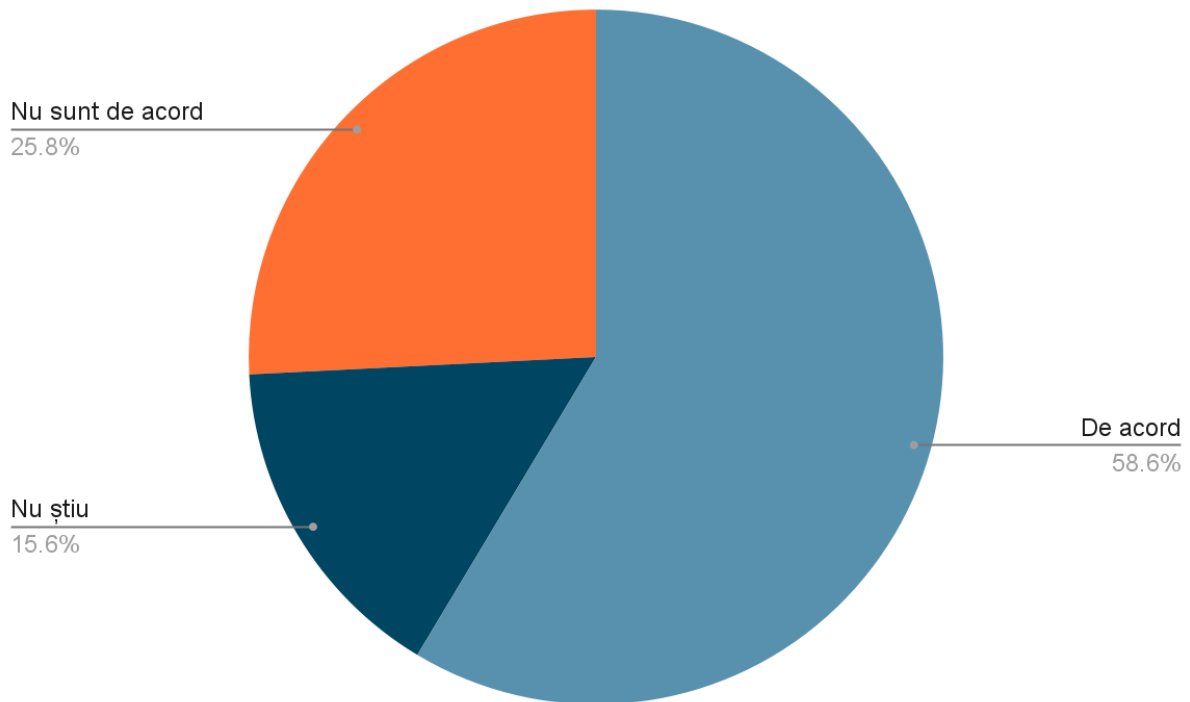
b. Copiii au dreptul să ceară respectarea unui drept dacă acesta este încălcat.

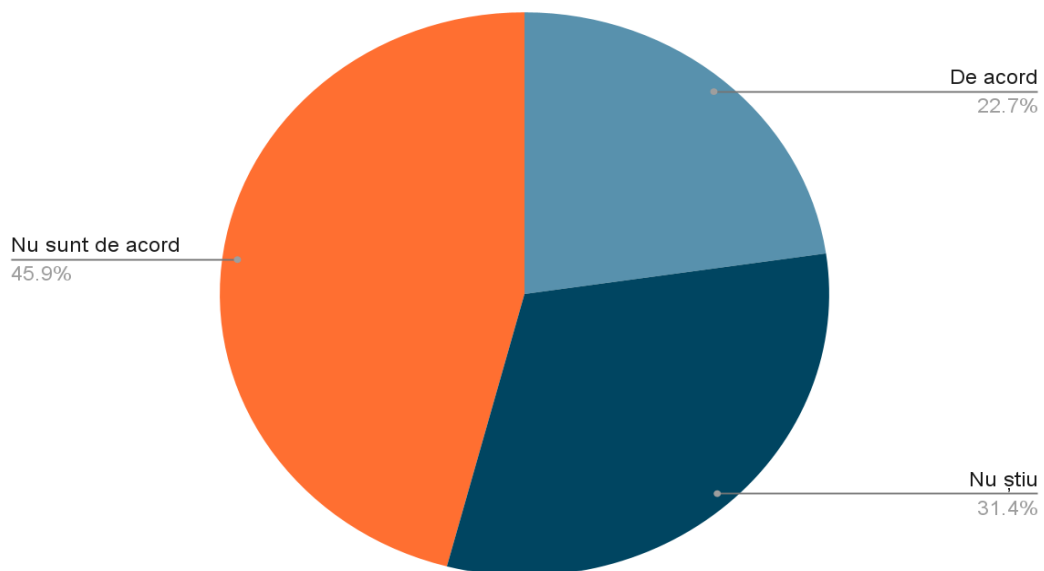
c. Toți copiii au aceleași drepturi indiferent de comportament, vârstă, note, familia din care provine etc.

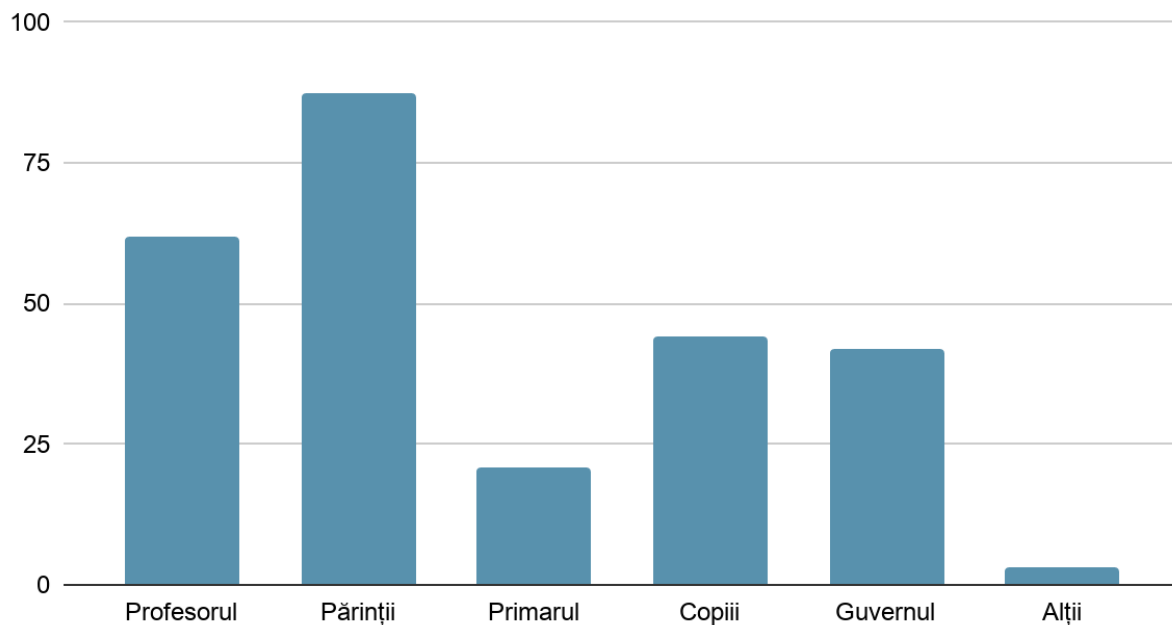
d. Adulții știu ce e mai bine pentru copii.

e. Nu sunt de acord cu niciuna dintre afirmațiile de mai sus.

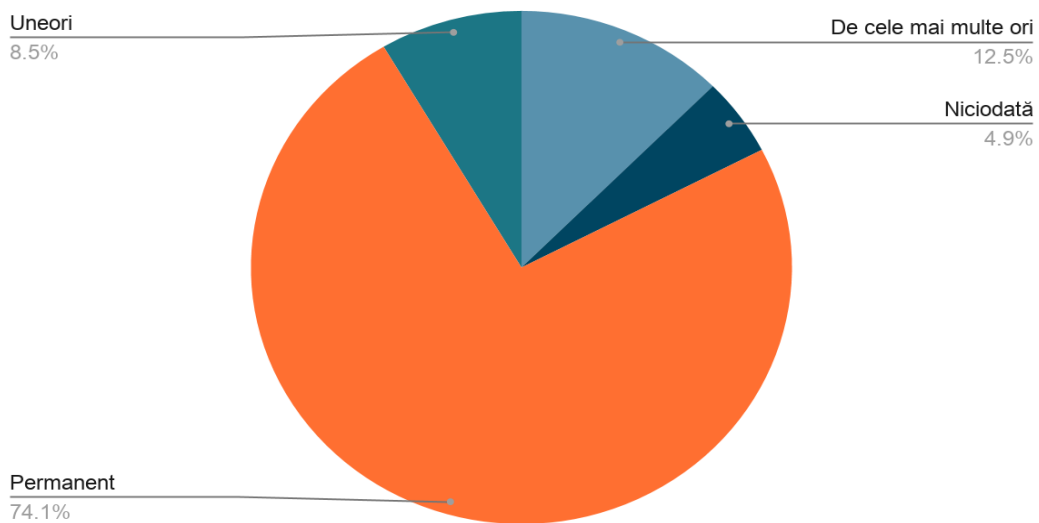

Întrebarea nr. 2. Cine este responsabil să respecte (să asigure respectarea, să pună în practică respectarea) drepturile copilului (poți alege mai multe variante):

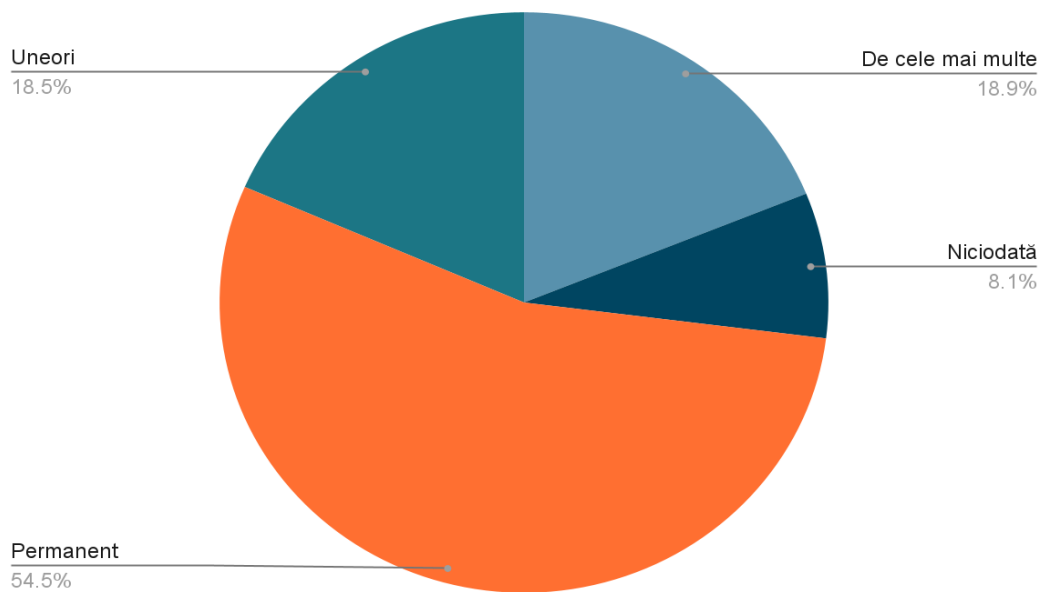

Întrebarea nr. 3. În școala mea, toți elevii, când merg la toaletă, au:

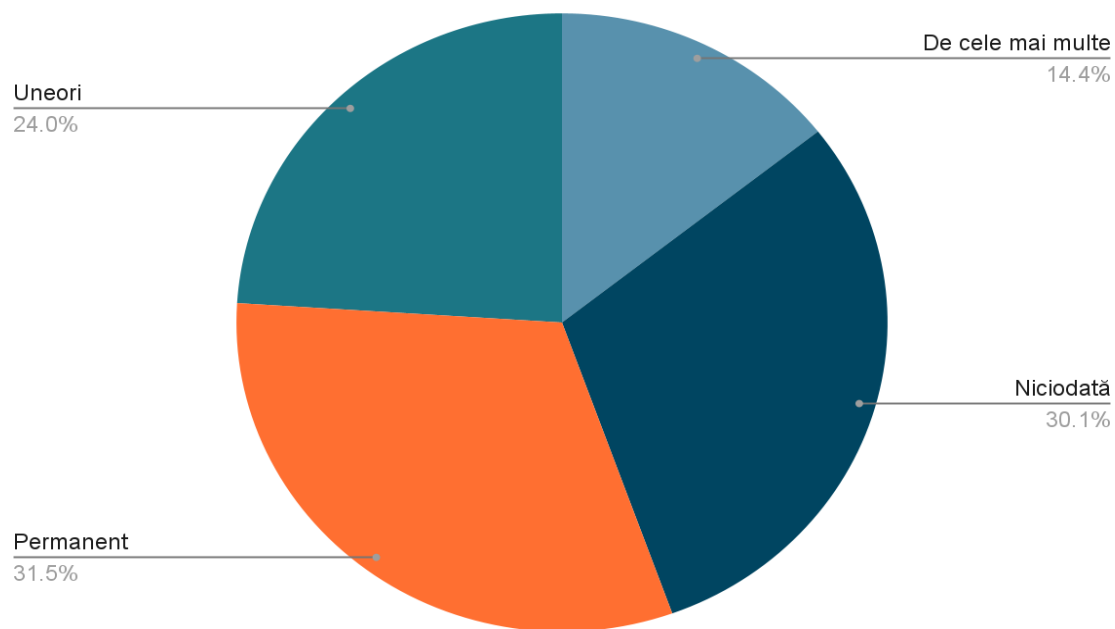
a. Apă pentru spălarea mâinilor

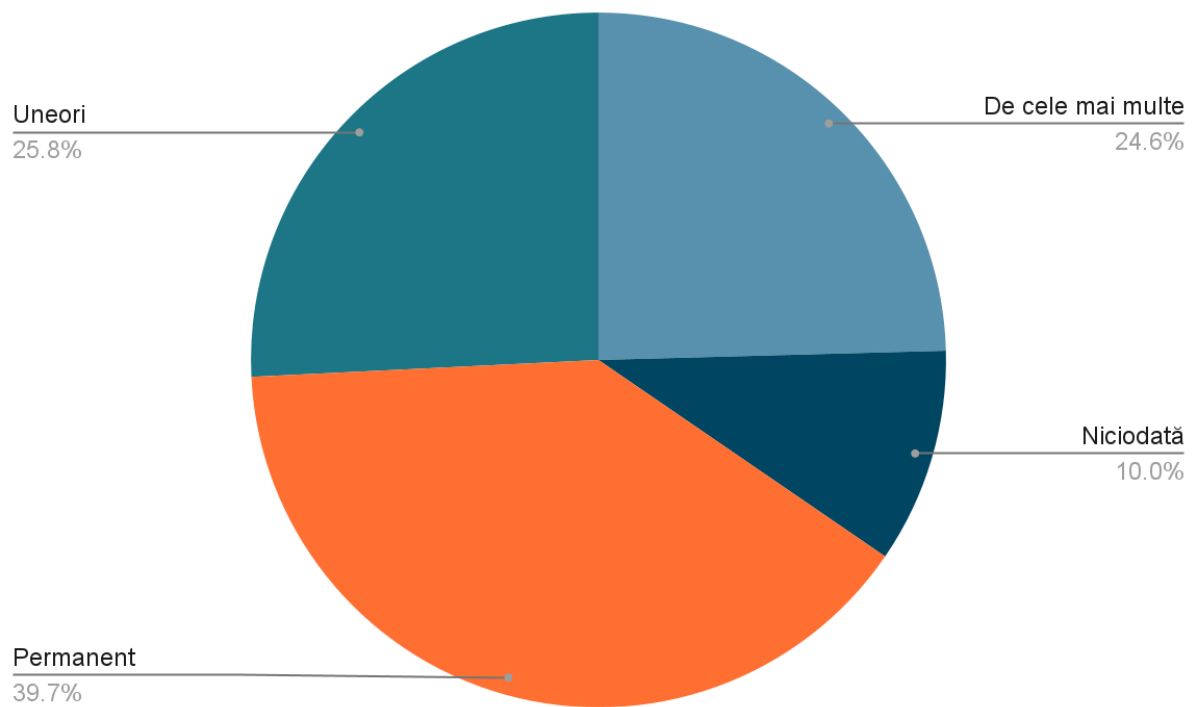
b. Săpun

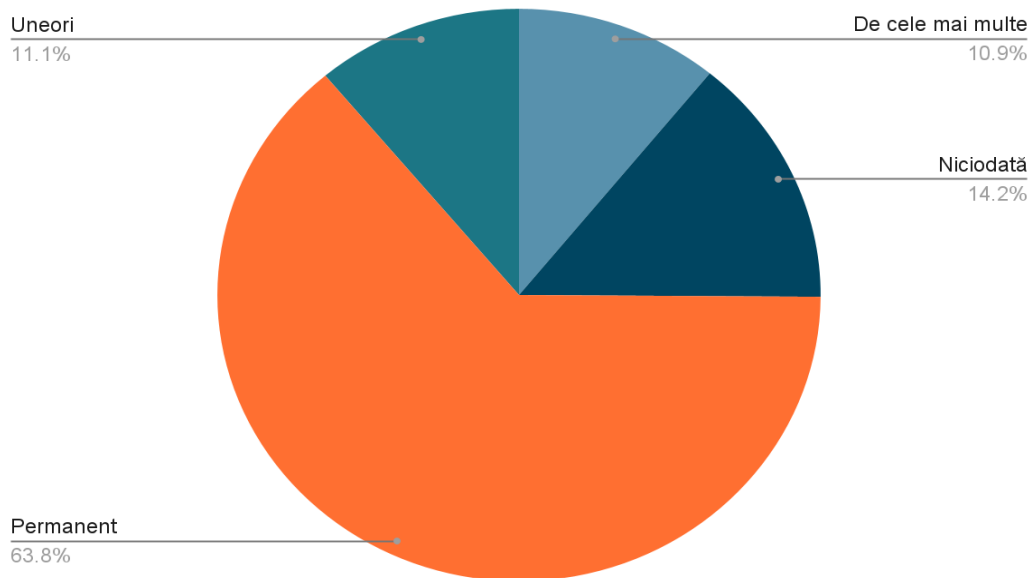
c. Hârtie igienică

d. Toaletă curată

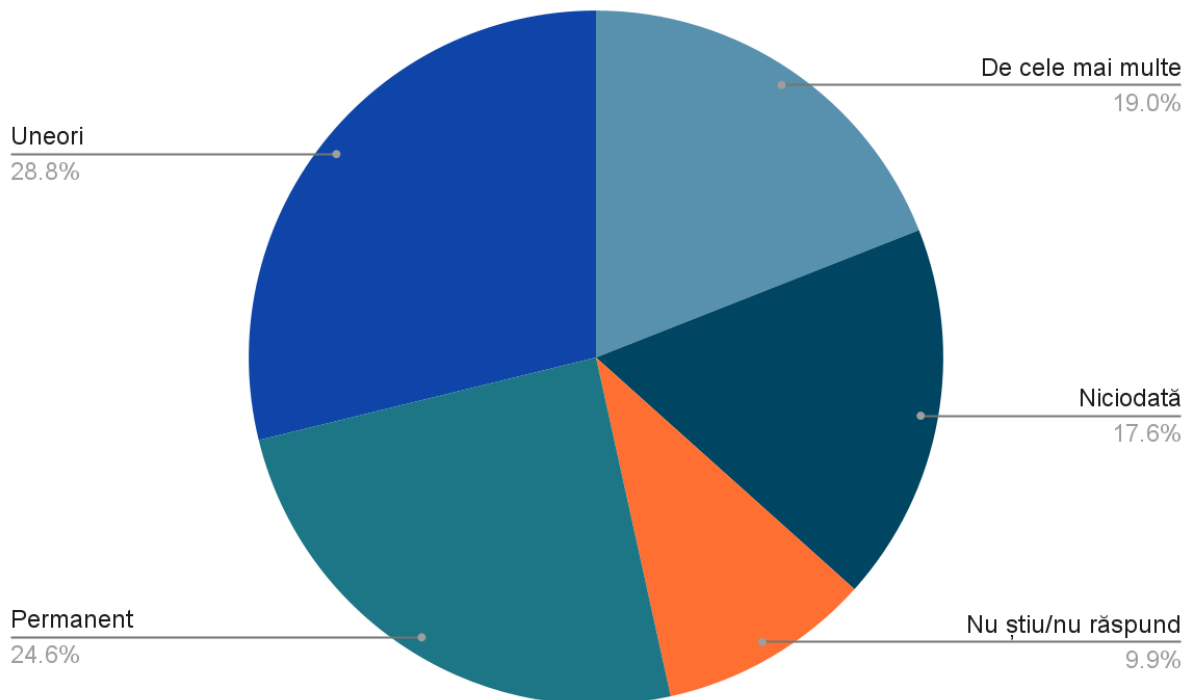

e. Cabină cu pereți și ușă ce se încuie

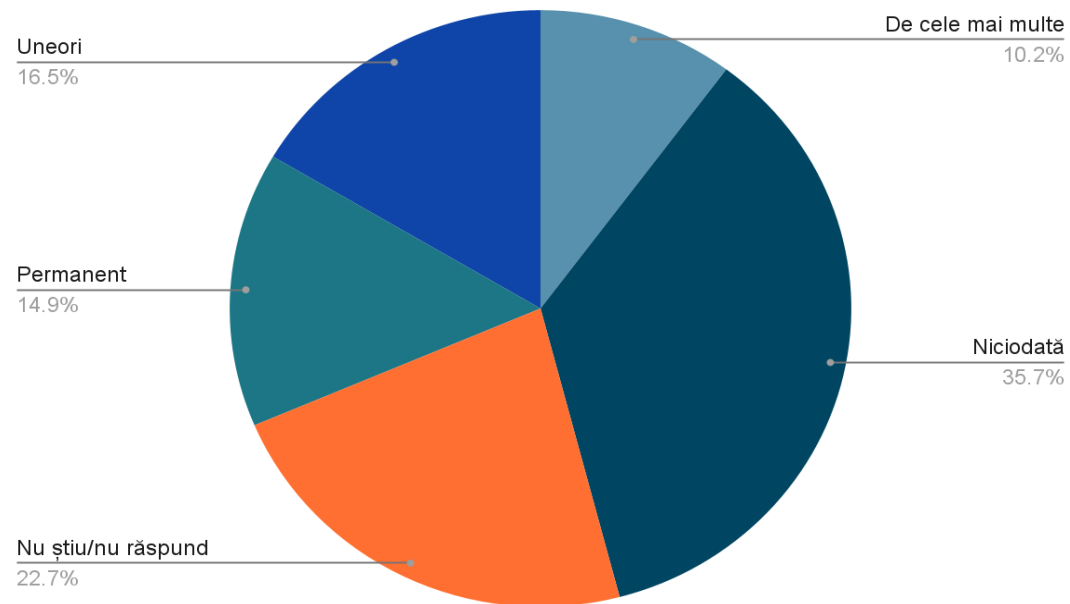

Întrebarea nr. 4. Adulții din școală ascultă și iau în calcul opinia mea despre:

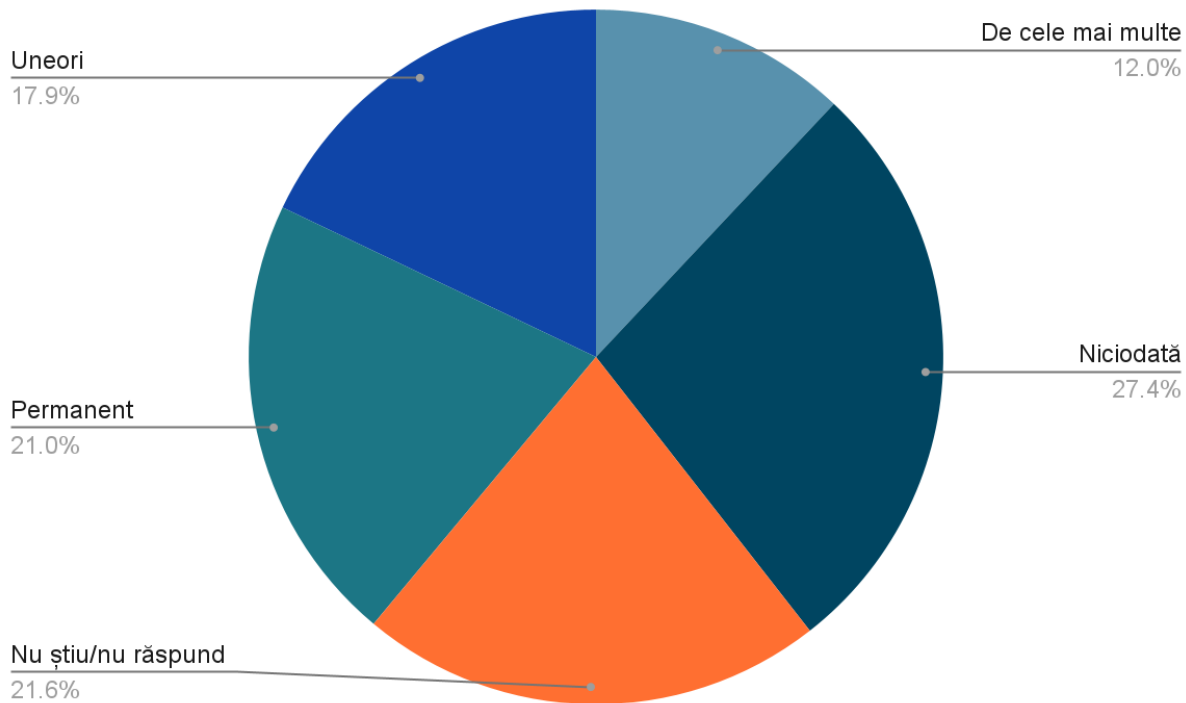
a. Metodele de predare la lecție

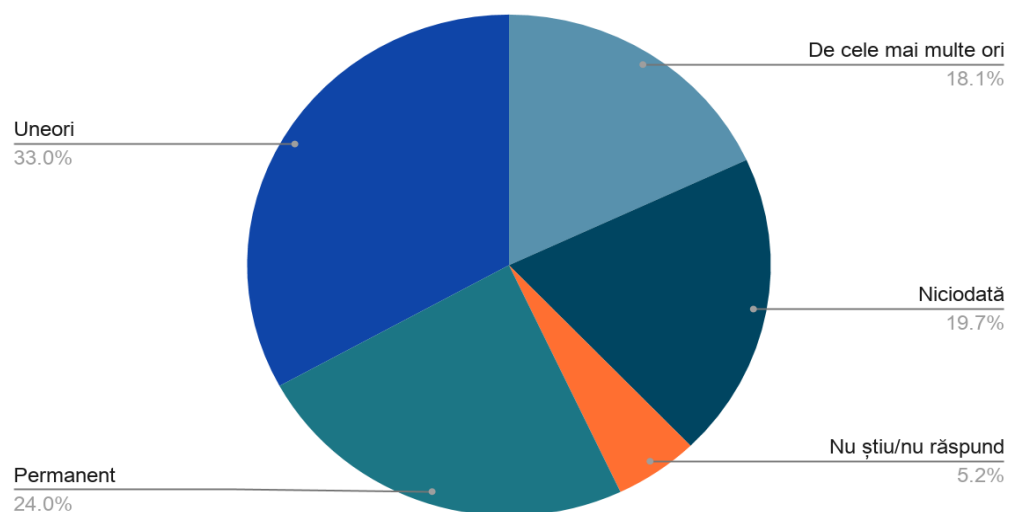
b. Meniul la cantină

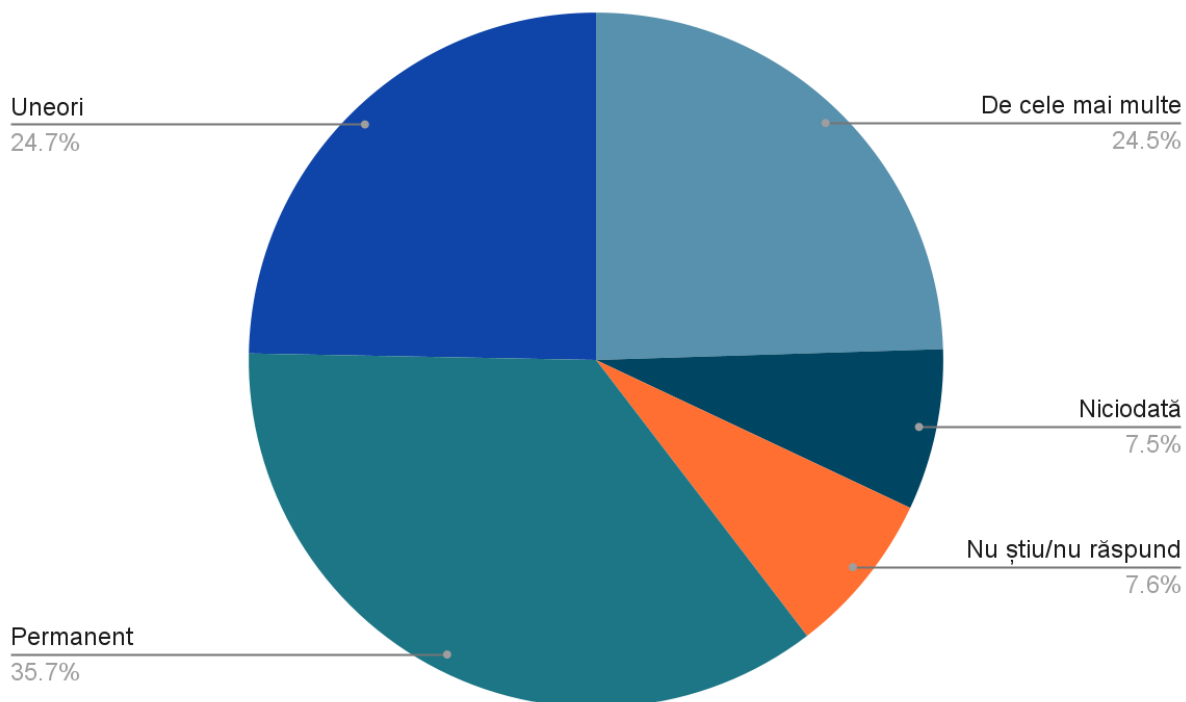
c. Posibilitățile de alimentare a tuturor elevilor din școală

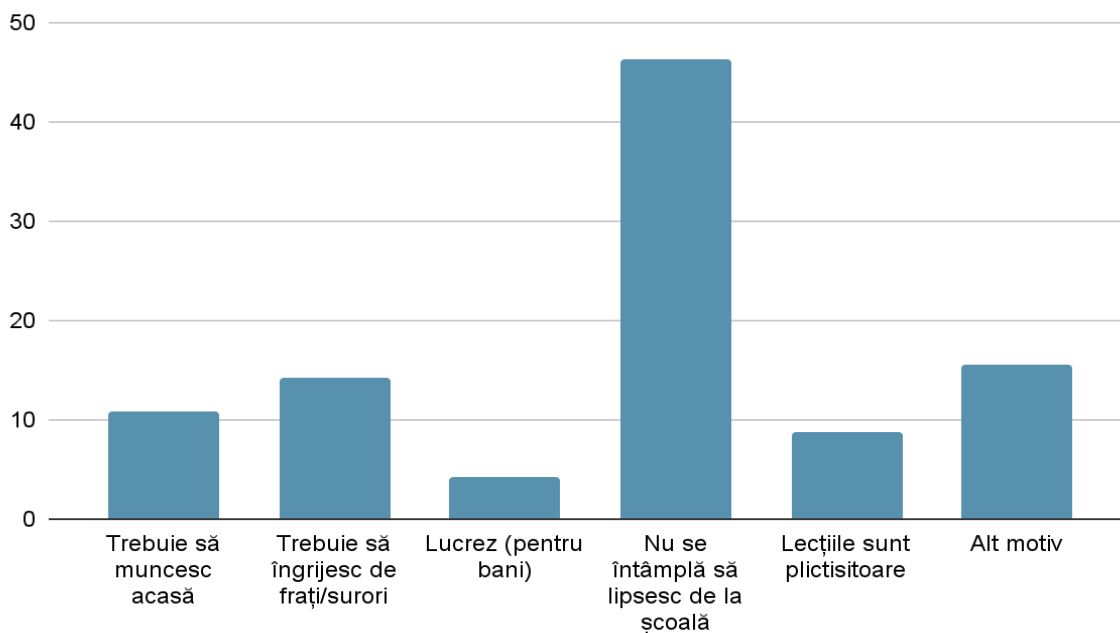
d. Volumul temelor pentru acasă

e. Participarea mea la activități școlare (concursuri, olimpiade etc.)

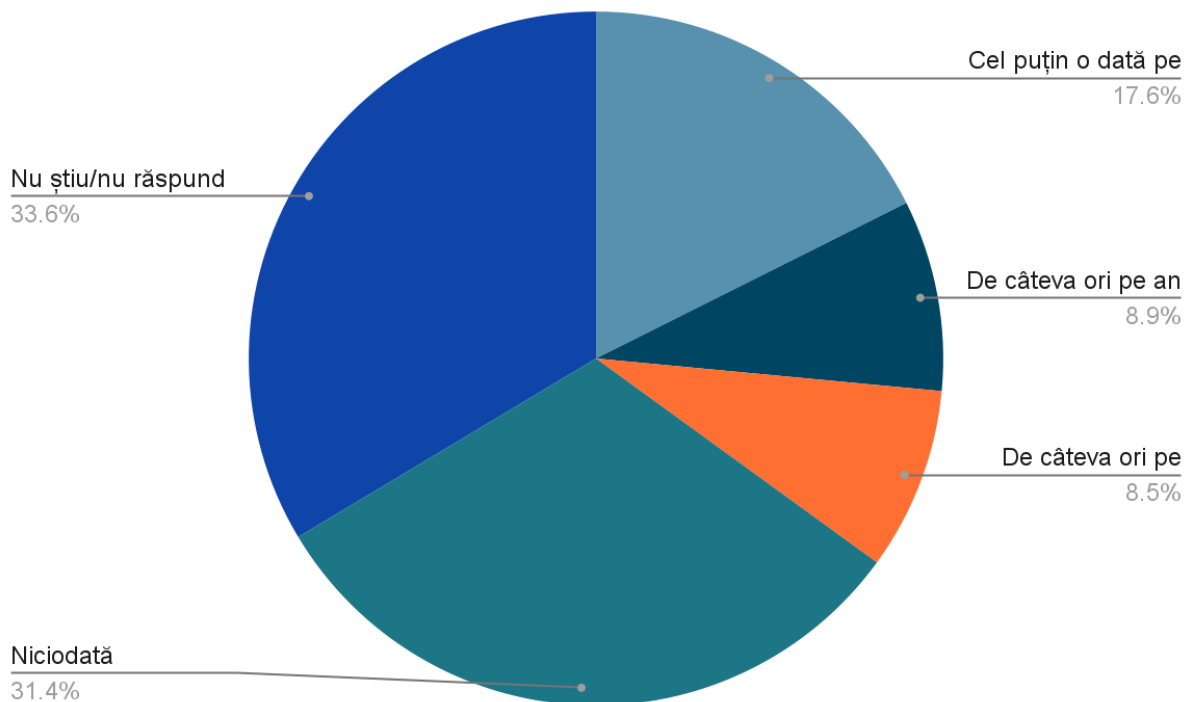

Întrebarea nr. 5. Mi se întâmplă mie sau altor colegi să nu vin/ă la școală pentru că:

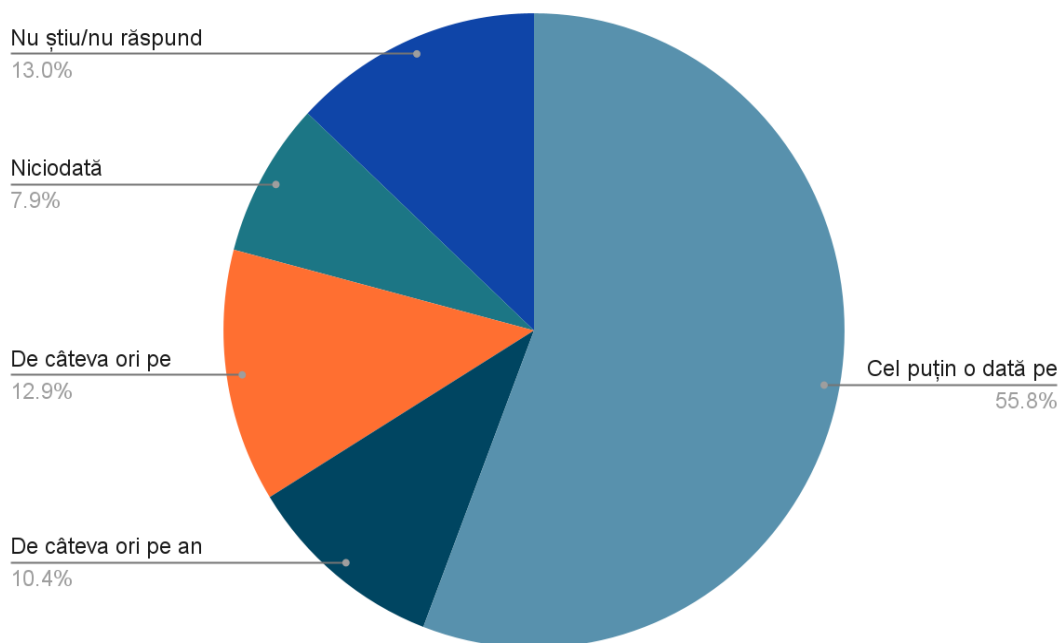

Întrebarea nr. 6. Alege una sau mai multe situații pe care le-ai văzut sau trăit:

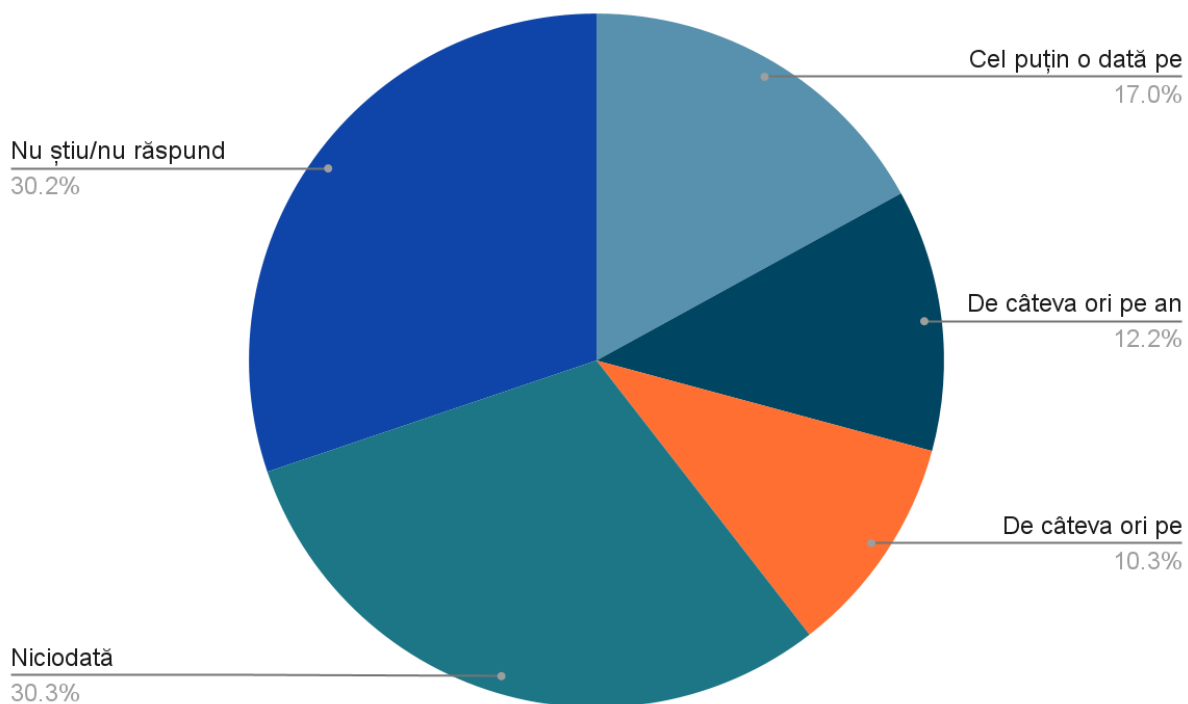
a. Copiii cu dizabilități nu sunt implicați în activitățile clasei.

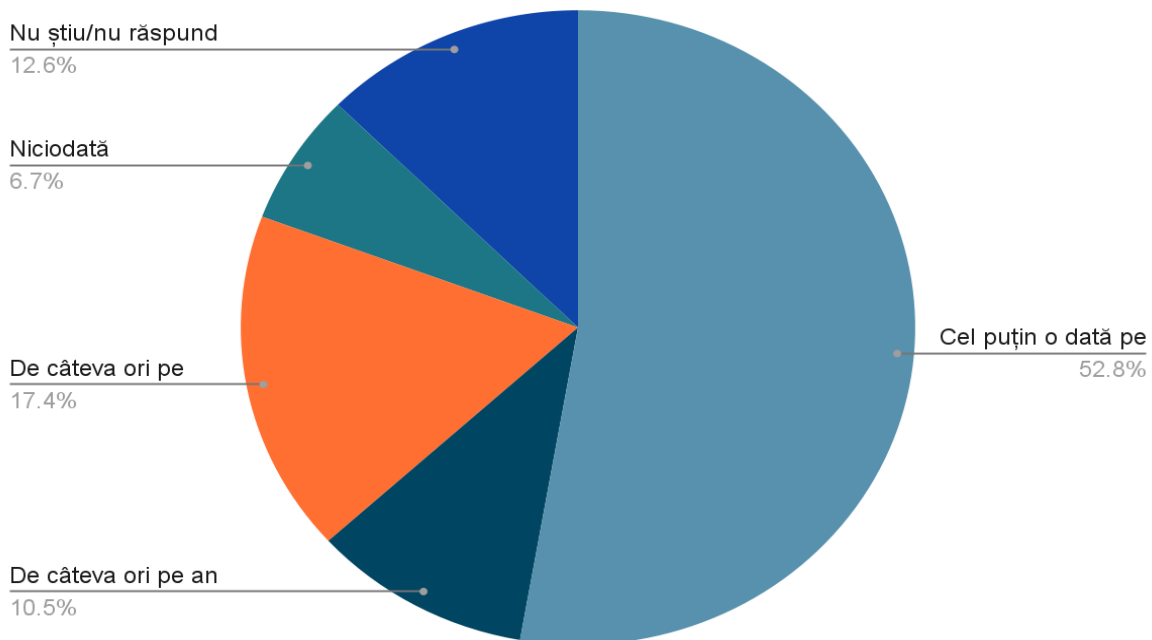
b. Profesorii respectă toți copiii indiferent din ce familie vin, cum se îmbracă, ce limbă vorbesc, sau din alte motive.

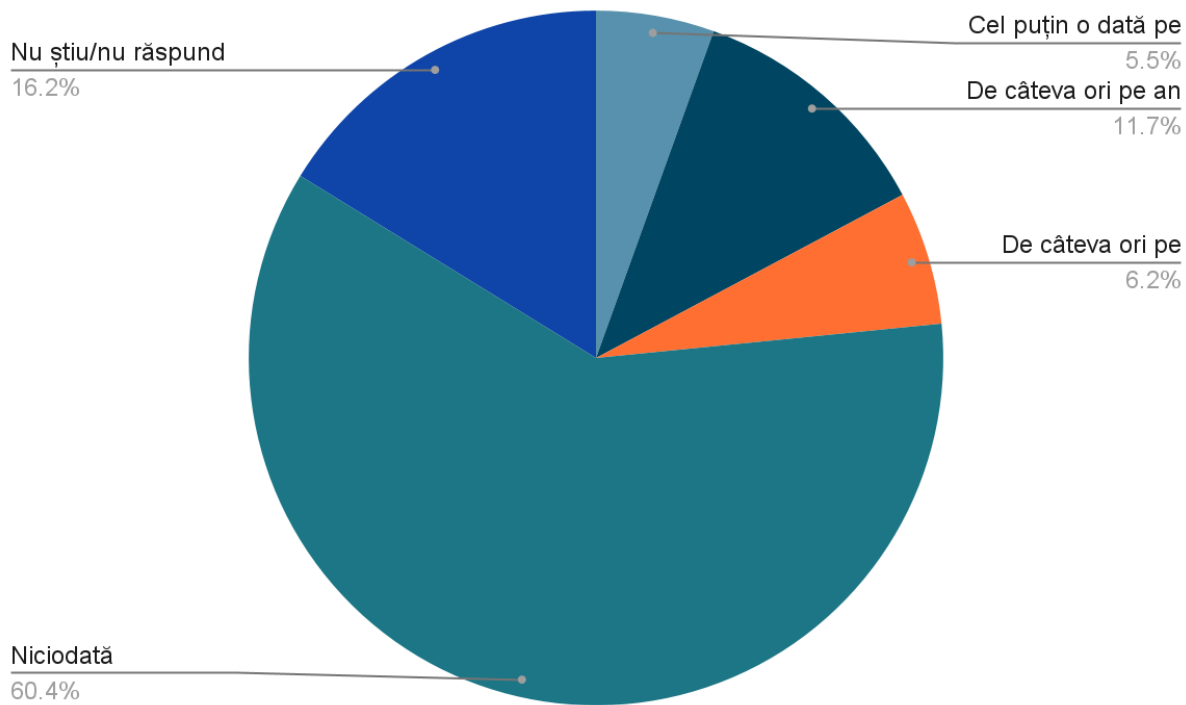
c. Asistentul social/primarul m-au ajutat pe mine/colегul meu când am avut nevoie.

d. Toți copiii sunt prietenoși în școala/ comunitate a mea.

e. Adulții lovesc/bat copiii

f. Adulții strigă/numesc cu cuvinte urâte/amenință copiii.

